

Bibliografi – projektets vidensgrundlag

1. TIDLIGERE SPROGSTART/BEGYNDERSPROGSDIDAKTIK	s. 2
2. TIDLIG ENGELSK	s. 13
3. TIDLIG FRANSK	s. 24
4. TIDLIG TYSK	s. 31
5. FLERSPROGETHEDSDIDAKTIK OG DANSK SOM ANDETSPROG SOM DIMENSION I FREMMEDSPROGSUNDERVISNING	s. 38
6. LÆRINGSMÅLSBEVIDST UNDERVISNING	s. 50
7. DIGITALE LÆREMIDLER I FREMMEDSPROGSUNDERVISNINGEN/ FLERSPROGETHEDSDIDAKTIK	s. 52
8. PRAKSISNÆR PROFESSIONSUDVIKLING	s. 54
9. ELEVDATA	s. 59

1. TIDLIGERE SPROGSTART/BEGYNDERSPROGSDIDAKTIK

1.1. Reviews

Titel	Tidligere sprogstart: Forskningsanbefalinger og pædagogiske veje at gå
Forfattere	P. Daryai-Hansen, A. S. Gregersen, R. L. Revier & K. Søgaard
Årstal	2015
Reference	Daryai-Hansen, P., A. S. Gregersen, R. L. Revier & K. Søgaard (2015). Tidlig sprogstart i skolen. I: A. S. Gregersen et al. (red.), <i>Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis</i> , s. 247-284. 2. Udgave. Samfundslitteratur.
Emne	Praksisanbefalinger til den tidligere sprogstart i engelsk, fransk og tysk

Se en video, der kort introducerer til publikationen her:

<https://tidligeresprogstart.ku.dk/litteraturopsamling/>

Kort beskrivelse

Kapitel 8 i *Sprogfag i forandring* sætter fokus på de muligheder og udfordringer, som en tidligere fremmedsprogsundervisning i engelsk, fransk og tysk giver for elever og sproglærere i folkeskolen. Hvad siger international og national forskning om den tidligere sprogstart? Hvilke begrundelser findes der for den tidligere fremmedsprogsundervisning? Hvordan skal/kan det gøres?

Kapitlet søger didaktiske anvisninger til planlægning, gennemførelse og evaluering af den tidligere sprogstart med afsæt i en kommunikativ-funktionel tilgang til sproglæring og sprogbrug.

I kapitlet opsummeres internationale og nationale forsknings- og evalueringsprojekter om den tidligere sprogstart. Med udgangspunkt i centrale praksisanbefalinger, der formuleres i den internationale forskning om den tidligere sprogstart, uddybes syv væsentlige tematikker, der går på tværs af sprogene engelsk, fransk og tysk: 1. Læringsmålstyret undervisning; 2. Progressionstanken; 3. Læringsstrategier; 4. Emner, der er meningsfulde i den tidligere sprogstart; 5. Fokus på form/literacy; 6. Barnets centrale veje til læring og 7. Pluralistiske tilgange til sprog og kultur.

Kapitlet opsummerer centrale teoribaserede praksisanbefalinger til den tidligere sprogstart i engelsk, fransk og tysk og giver idéer til deres omsætning i praksis.

Publikationen kan købes på diverse hjemmesider, eksempelvis forlagets egen: <http://samfundslitteratur.dk/bog/sprogfag-i-forandring> (juni 2018).

Titel	Tidlig sprogstart i skolen
Forfattere	A. S. Gregersen, J. von Holst-Pedersen, P. Daryai-Hansen & S. K. Jacobsen
Årstal	2016
Reference	Gregersen, A. S., J. von Holst-Pedersen, P. Daryai-Hansen & S. K. Jacobsen (2016). Tidlig sprogstart i skolen. Samfundslitteratur.
Emne	Undervisning i tidlig sprogstart i engelsk, fransk og tysk i skolen

Se en video, der kort introducerer til publikationen her:

<https://tidligeresprogstart.ku.dk/litteraturopsamling/>

Kort beskrivelse

Tidlig sprogstart i skolen handler om undervisning og undervisningstilrettelæggelse, -gennemførelse og -evaluering i sprogfagene engelsk, fransk og tysk med afsæt i elevernes nære verden. Bogen sætter særligt fokus på den tidligere sprogstart i fransk og tysk som det 2. obligatoriske fremmedsprog i folkeskolen. Bogens opbygning afspejler den sprogpædagogiske grundtanke, at alle elever bygger sproglige og kulturelle færdigheder oven på den viden og de kompetencer, som de har med sig. I skolens verden bygger sprogfagene fransk og tysk således oven på den viden og de kompetencer, som eleverne har med sig fra deres førstesprog og dansk- og engelskfaget i en skolekontekst. Engelskfaget som det 1. obligatoriske sprogfag i folkeskolen sætter de første pædagogiske spor og bliver dermed anvisende for didaktikken i fransk og tysk. I samme serie udkommer senere en bog, der handler om tidlig sprogstart i engelskfaget og samarbejder med de øvrige fag i 1. klasse.

Publikationen er en lærebog. Den er praksisanvisende og præsenterer en række værktøjer og konkrete forslag til didaktiserede undervisningsforløb, som læreren vil kunne omsætte direkte til sin egen undervisning.

Publikationen kan købes på diverse hjemmesider, eksempelvis forlagets egen: <http://samfundslitteratur.dk/bog/tidlig-sprogstart-i-skolen> (juni 2018).

1.2. Supplerende læsning

Azkarai, A. & A. I. Agirre (2016). Negotiation of Meaning Strategies in Child EFL Mainstream and CLIL Settings. *TESOL Quarterly*, 50, s. 844-870.

Babylonia 1 (2014). *The earlier the better? Early foreign language teaching* (Temanummer).

Balle, S. H., M. Olsen & M. S. Pedersen (2017). Børn som skabere af betydning og mening. *Sprogforum*, 65, s. 71-77.

Bjerre, K. (2018). Integreret grammatikundervisning. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Bjerre, K. & P. Klimaszyk (2017). Funktionel grammatikformidling. *Sproglæreren*, 4, s. 14-18.

Bjørke, C. (2014). Vokabular og ordinnlæring. I: C. Bjørke, M. Dypedahl, G.-A. Myklevold (red.), *Fremmedspråkdidaktikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk Forlag.

Bjørke, C. & B. Grønn (2014a). Fremmedspråk på barnetrinnet - quo vadis? *Acta Didactica Norge*.

Bjørke, C. & B. Grønn (2014b). Muntlige ferdigheter i språkfagene. I: C. Bjørke, M. Dypedahl, G.-A. Myklevold (red.), *Fremmedspråksdidaktikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk Forlag.

Bjørke, C. & B. Grønn (2015). Forsøk med framandspråk på barnesteget – eleven sitt perspektiv tre år etter. *Communicare, Temanummer om tidlig språklæring*. Fremmedspråksenteret, <https://www.fremmedspraksenteret.no/neted/services/file/?hash=ccfff74d7c211d24d795122d06b84035> (juni 2018), s. 13-15.

Blanton, L. (2002). Seeing the invisible: situating L2 literacy acquisition in child-teacher interaction. *Journal of Second Language Writing*, 11(4), s. 295-310.

Blondin, C. et al. (1998). *Foreign Languages in Primary and Pre-School Education: Context and Outcomes. A review of Recent Research within the European Union*. CILT.

Bowers, E. P. & M. Vasilyeva (2011). The relation between teacher input and lexical growth of pre-schoolers. *Applied Psycholinguistics*, 32(1), s. 221-241.

Brostrøm, S. (2015). Leg og læring. I: T. Ankerstjerne & S. Brostrøm (red.) *Håndbog til pædagoguddannelsen: ti perspektiver på pædagogik*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Bulajeva T. (2007). Introducing Early Foreign Language Teaching in Lithuania: Policies and Stakeholder Views. International Conference: *Languages in Lithuania: Achievements and Aspirations*.

Bulajeva, T. (2008). Ankstyvojo užsienio kalbos mokymo kokybė Lietuvos mokyklose. *Acta paedagogica Vilnensia*, 19, s. 26-41.

Bulajeva T. (2010). Užsienio kalbų mokymas: daugiakalbystės ir mokymo ankstinimo link. I: T. Bulajeva & L. Duoblienė (red.), *Lietuvos švietimo politikos transformacijos*, s. 209-236. Vilniaus universiteto leidykla.

Bulajeva T. et al. (2005). *Užsienio kalbų mokymas pradinėse klasėse*. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/uzs_klb_prad_kl_tyrimo_ataskaita.pdf (juni 2018).

Bulajeva, T., L. Duoblienė & N. Burneikaitė (2006). *Ankstyvasis užsienio kalbų mokymas pradinėse klasėse*. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/AUKM_prad_kl_atask1.pdf (juni 2018).

Bulajeva, T. & G. Hogan-Brun (2008). Language and Education Orientations in Lithuania: A Cross-Baltic Perspective Post- EU Accession. *A Special Issue of Journal of Bilingualism and Bilingual Education*.

Bulajeva T. & G. Hogan-Brun (2010). Introducing Early Foreign Language Education in the Baltic Context. *Comparative Education*, 46(1), s. 79-97.

Cameron, L. (2001). *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge University Press.

Dahl, A. (2015). Input and language competence in early-start foreign language classrooms. I: T. Cadierno & S. Wind (red.), *Usage-Based Perspectives on Second Language Learning*, s. 125-152. Mouton: De Gruyter.

Dahl, A. & M. D. Vulchanova (2014). Naturalistic acquisition in an early language classroom. *Frontiers in Psychology*, 5.

Daryai-Hansen, P. & D. Albrechtsen (red.) (2018). *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Daryai-Hansen, P., A. S. Gregersen & K. Sjøgaard (2014). Tidligere sprogstart: begrundelser og praksisbefalinger. *Sprogforum*, 58, s. 19-25.

Davies, M. G. & A. Taronga (red.) (2012). *New Trends in Early Foreign Language Learning. The Age*

factor, *CLIL and Languages in Context. Bridging Research and Good Practices*. Newcastle: Cambridge Scholars publishing.

Drew, I. & A. Hasselgren (2008). *Young Language Learner (YLL) Research*. Acta Didactica Norge.

Edelenbos, P., R. Johnstone & A. Kubanek (2006). *The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners – Languages for the children of Europe: Published Research, Good Practice & Main Principles*. Europa-Kommissionen.

Ellis, G. & J. Brewster (2011). *Tell It Again! The Storytelling Handbook for Primary English Language Teachers*. London: British Council.

ELT journal Volume 68 (2014). *Teaching English to young learners* (Temanummer).

Enever, J. (2016). What can we expect of an early start to foreign language learning in Europe today? *Gyermeknevelés*, 1, s. 1-9.

Enever, J. et al. (2011). *ELLIE, Early Language Learning in Europe*. British Council.
<https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B309%20ELLiE%20Book%202011%20FINAL.pdf> (juni 2018).

Europa-Kommissionen (2013). *Early Language Learning*.
http://ec.europa.eu/languages/language-teaching/early-language-learning_en.htm

EVA (2013a). <http://www.eva.dk/projekter/2013/undervisning-pa-mellemtrinnet/download-rapporten/projekter/2013/undervisning-pa-mellemtrinnet/notat-det-siger-forskningen-om-god-undervisning-i-skolen/notat-det-siger-forskningen-om-god-undervisning-i-skolen>

Fleta, T. (2014). Active listening for second language learning in the early years. I: S. Mourão & M. Lourenço (red.). *Early Years Second Language Education: International Perspectives on Theory and Practice*. London: Routledge.

Galante, A. & R. I. Thomson (2017). The effectiveness of drama as an instructional approach for the development of second language oral fluency, comprehensibility, and accentedness. *TESOL Quarterly*, 51(1), s. 115-142.

Gass, S. M. & A. Mackey, A. (2006). Input, interaction and output: An overview. *AILA review*, 19(1), s. 3-17.

- Geva, E. & F. Genesee (2006). First-language oral proficiency and second-language literacy. *Developing literacy in second-language learners: Report of the National Literacy Panel on Language-Minority Children and Youth*, s. 185-196.
- Gheitasi, P. & E. Lindgren (2015). Broadening the understanding of the language classroom: mixed methods. I: E. Lindgren & J. Enever (red.), *Språkdidaktik: researching language teaching and learning*, s. 21-30. Umeå: Umeå Universitet.
- Ginman, M. & M. S. Pedersen (2018). Mundtlighedsdidaktik og meningsfulde sprogbrugssituationer. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.
- Goldenberg, C. (2010). Reading instruction for English language learners. I: M. L. Kamil & P.D. Pearson & E. B. Moje (red.), *Handbook of reading research, 4*, s. 684-710.
- Griva, E., E. Tsakiridou & I. Nihoritou (2009). A Study of FL composing process and writing strategies employed by young learners. I: M. Nikolov (red.), *Early learning of modern languages. Processes and outcomes*, s. 132-148. Bristol: Multilingual Matters.
- Hasselgren, A. (red.). (2011). *Assessment of young learner literacy linked to the Common European Framework of Reference for Languages*. Strasbourg: Council of Europe.
- Hasselgren, A., I. Drew & B. Sørheim (red.) (2012). *The young language learner. Research-based insights into teaching and learning*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Henriksen, B. (2010). Hvad vil det sige at kunne et ord? Ordforståelse og ordbeherskelse. *Sprogforum* 49/50, s. 11-17.
- Henriksen, B. (2015). Fokus på det oversete "ordforråd". I: A. S. Gregersen (red.), *Sprogfag i forandring. Pædagogik og praksis*, s. 201-226. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Henriksen, B. (2017). Fokus på arbejdet med elevernes ordforråd i alle sprogfagene. *Sproglæreren* 2, s. 5-7.
- Henriksen, B. & J. von Holst-Pedersen (2018). Ord og chunks læres i meningsfulde sprogbrugssituationer. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.
- Huang, Becky H. (2016). A synthesis of empirical research on the linguistic outcomes of early foreign language instruction.

<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14790718.2015.1066792> (juni 2018).

Ioannou-Georgiou, S. & P. Pavlou (2003). *Assessing Young Learners*. Oxford: Oxford University Press.

Jacobsen, S. K. (2013). Snyder eller Stilladsering – om læsning og skrivning i fremmedsprog. I: S. Madsbjerg & K. Friis (red.), *Skrivelyst i fagene*, s. 213-224. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Jacobsen, S. K. & M. Olsen (2015). Kompetenceområder i sprogfagene – engelskfaget i et didaktisk perspektiv. I: A. S. Gregersen (red.), *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*, s. 285-330. Frederiksberg: Samfundslitteratur (2. udgave).

Jacobsen, S. K., M. Olsen & K. Søgaard (2017). *Let's Get Started. Engelsk med billedbøger i indskoling*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Johnstone, R. M. (2002). *Addressing 'the age factor': some implications for languages policy*. Council of Europe, Language Policy Division. <https://rm.coe.int/addressing-the-age-factor-some-implications-for-languages-policy-/1680886e92> (juni 2018).

Kearney, E. & A. Barbour (2015). Embracing, contesting and negotiating new languages: Young children's early socialization into foreign language learning. *Linguistics and Education*, 31, s. 159-173.

Keaveney, S. & G. Lundberg (2014). *Early Language Learning and Teaching: A1-A2*. Lund: Studentlitteratur.

Lambelet, A. & R. Berthele (2014). *Alter und schulisches Fremdsprachenlernen. Stand der Forschung, Bericht des Wissenschaftlichen Kompetenzzentrums für Mehrsprachigkeit*. Institut für Mehrsprachigkeit.

Little, D. (2009). Learner autonomy: From differentiation to inclusion. Nordic Learner Autonomy Workshop: Young learners and learner autonomy - practice, teacher education and research. København.

Lund, K. et al. (red.) (2014). *Begyndersprog, Sprogforum 58*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Lundquist-Mog, A. & Widlok, B. (2015). *DaF für Kinder*, 8. Goethe Institut. Stuttgart: Klett Sprachen.

- MacGregor, A. (2014). Young learners and lexical awareness: Children's engagement with word-lists and concordances. *TESOL Journal*, 5(1), s. 120-149.
- Markham, I. & A. C. Wagner (2009). *Velg språk! Prøv deg på fransk, tysk og spansk*. Gyldendal undervisning.
- Markham, I. & A. C. Wagner (2009). *Velg språk (Lydbok-CD)! Prøv deg på fransk, tysk og spansk*. Gyldendal undervisning.
- McGee, L. M & J. A. Schickedanz (2007). Repeated interactive read-alouds in preschool and kindergarten. *The Reading Teacher*, 60(8), s. 742-751.
- McLaughlin, L. (2012). Young learner teacher cognition and teacher training. *International house journal of education and development*. <http://ihjournal.com/young-learner-teacher-cognition-and-teacher-training-by-lou-mclaughlin> (juni 2018).
- Muñoz, C. (2006). The effect of age on foreign language learning: The BAF project. I: C. Muñoz (red.), *Age and the rate of foreign language learning*, s. 1-40. Clevedon: Multilingual Matters.
- Mourão, S. (2015). Fostering affective responses to picturebooks in the young learner classroom. *Humanising Language Teaching*. <http://www.hltmag.co.uk/aug15/sart07.htm> (juni 2018).
- Mourão, S. & M. Lourenço (red.) (2015). *Early Years Second Language Education: International Perspectives on Theories and Practice*. Abingdon: Routledge.
- Nikolov, M. (red.) (2009). *The Age Factor and Early Language Learning*. Mouton de Gruyter.
- Nikolov, M. et al. (2007). *Teaching modern languages to young learners. Teachers, curricula and materials*. ECML, Council of Europe.
- Nikolov, M. & J. M. Djigunović (2011). All Shades of Every Color: An Overview of Early Teaching and Learning of Foreign Languages, *Annual Review of Applied Linguistics*, 31, s. 95-116.
- Pagonis, G. & D. Salomo (2014). Implizit oder Explizit? Ein Dilemma in der Sprachvermittlung. *Fremdsprache Deutsch*, 51, s. 10-14.
- Pedersen, M. S. (2015). Task-baseret kommunikativ sprogundervisning. I: A.S. Gregersen (red.), *Sprogfag i forandring. Pædagogik og praksis*. 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur, s. 227-246.

- Phillips, D., S. Burwood, H. Dunford & A. Maley (1999). *Projects with young learners*. Oxford: Oxford University Press.
- Phillips, S. & A. Maley (1993). *Young Learners*. Oxford: Oxford University Press.
- Pinter, A. (2006). *Teaching Young Language Learners*. Oxford: Oxford University Press, Oxford Handbooks for language teachers.
- Pinter, A. (2011). Language Learning Processes in Childhood: First and Second Languages. *Children Learning Second Languages*, s. 37-65.
- Pinter, A. (2015/2016). Task-Based Learning with Children. I: J. Bland (red.), *Teaching English to Young Learners*. London/New York: Bloomsbury, s. 113-128.
- Read, C. (2003). Is younger better? *English Teaching Professional*, 28, s. 5-7.
- Reilly, J. & V. Reilly (2005). *Writing with Children*. Oxford: Oxford University Press.
- Sambanis, M. (2013). Lernen mit Bewegungen. *Fremdsprache Deutsch*, 48, s. 25-28.
- Sayer, P. (2015). "More & Earlier": Neoliberalism and Primary English Education in Mexican Public Schools. *L2 Journal*, 7(3), <http://escholarship.org/uc/item/9fr9w0gv> (juni 2018), s. 40-56.
- Schilhab, T. (2009). Det, jeg sanser, husker jeg. *Asterisk* 45, s. 21-23. <http://edu.au.dk/aktuelt/asterisk/vis-artikel/artikel/det-jeg-sanser-husker-jeg/>
- Semonsky, C. M. S. & M. A. Spielberger (2004). *Early Language Learning: A Model for Success*. Information Age Publishing.
- Sénéchal, M. (1997). The differential effect of storybook reading on preschoolers' acquisition of expressive and receptive vocabulary. *Journal of Child language*, 24(1), s. 123-138.
- Shin, J. K. & J. A. Crandall (2014). *Teaching young learners English: from theory to practice*. Boston: National Geographic Learning/Heinle, Cengage Learning.
- Siri, M. et al. (2013). To år med fremmedspråk – erfaringer og betraktninger. SINTEF.
- Smirnova, E. & T. Mortelmans (2010). *Funktionale Grammatik. Konzepte und Theorien*. Berlin: De Gruyter.

Speitz, H. (2012). Experiences with an earlier start to modern foreign languages other than English in Norway. I: A. Hasselgren, I. Drew, B. Sørheim (red.), *The Young Language Learner. Research-based Insights into Teaching and Learning*, s. 11-22. Fakkbogforlaget.

Speitz, H. (2015). Fremmedspråk på barnetrinnet. *Communicare*, s. 9-12.

Sprogforum 58 (2014). *Begyndersprog* (Temanummer).

Sproglæreren (2012). *Tidlig sprogstart* (Temanummer).

Stille S. & J. Cummins (2013). Foundation for learning: Engaging plurilingual students' linguistic repertoires in the elementary classroom. *TESOL Quarterly*, 47(3), s. 630-638. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/tesq.116/full> (juni 2018).

Søgaard, K. (2018). Leg og fortælling i begynderundervisningen – byg på barnets veje til læring. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Verhoeven, L. T. W. (2010). Second language reading acquisition. I: M. L. Kamil & P.D. Pearson & E. B. Moje (red.), *Handbook of reading research*, 4, s. 661-683. New York: Routledge.

von Holst-Pedersen J. (2015). Chunks – en vej til kommunikativ kompetence. *Sprogforum*, 61, s. 51-56.

von Holst-Pedersen, J. (2017). At lære sprog gennem chunks, leg og bevægelse. I: A. S. Gregersen (red.), *Tidlig sprogstart i skolen*, s. 66-83. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

von Holst-Pedersen, J. (2018a). Chunks - et stillads for sproglig udvikling. I: H. Juhl (red.), *Fremmedsprogdidakti*, s. 83-99. København: Hans Reitzels Forlag.

von Holst-Pedersen, J. (2018b). At lære et nyt sprog med hovedet, hjertet og hånden. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

von Holst-Pedersen, J. & A. S. Gregersen (2018). Målsproget som undervisningssprog – også i den tidlige sprogundervisning i tysk og fransk. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Von Holst-Pedersen, J. (2018). *En god udtale er vigtigt for kommunikationen!* Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. <https://tidligeresprogstart.ku.dk/publikationer>

Wu S.-Y. (2008). Teaching the three little pigs to EFL Young Learners in Taiwan. *The Internet TESL Journal*, XIV(1), <http://iteslj.org/Techniques/Wu-TeachingFolktales.html> (juni 2018).

Wyatt, M. (2009). Practical knowledge growth in communicative language teaching. *TESL-EJ*, 13(2), s. 1-23.

2. TIDLIG ENGELSK

2.1. Reviews

Titel	Designing a topic-based syllabus for young learners
Forfatter	J. M. Bourke
Årstal	2006
Reference	Bourke, J. M. (2006). Designing a topic-based syllabus for young learners. <i>ELT Journal</i> , 60(3), s. 279-286.
Emne	Emnebaseret undervisning i den tidlige engelskundervisning

Kort beskrivelse

I artiklen argumenteres der for en emne-/task-baseret tilgang i den tidlige engelskundervisning. I artiklen belyser Bourke overordnede mål med undervisningen, såsom mundtlige kommunikative færdigheder. Han forklarer, at en læseplan for den tidlige engelskundervisning bør baseres på kommunikative aktiviteter og tasks, gradvis introduktion til læsning via fælleslæsning og en emne-baseret tilgang. Bourke ser med udgangspunkt i Nunans beskrivelse af tre domæner på, hvilke overvejelser man som lærer må gøre sig i planlægningen af undervisningen. Inden for det første domæne, *the experiential domain*, beskriver Bourke, hvordan undervisningen bør bygge på barnets verden, og giver eksempler på aktiviteter og ressourcer. I det andet domæne, *the learning process domain*, forklarer Bourke med udgangspunkt i forskning, hvordan gode betingelser for sproglæring kan tilrettelægges. Endelig ser Bourke på *the language content domain*, hvor han forklarer, at emner på en naturlig måde virker som en kontekst for at lære sprog og færdigheder.

Artiklen argumenterer ved hjælp af eksempler for en emnebaseret tilgang i den tidlige engelskundervisning.

Artiklen kan tilgås på ELT Journals hjemmeside via følgende link:
<http://eltj.oxfordjournals.org/content/60/3/279.short> (juni 2018).

Titel	Motivating lessons: A classroom-oriented investigation of the effects of content-based instruction on EFL young learners' motivated behaviours and classroom verbal interaction
Forfatter	K. M. Huang
Årstal	2011
Reference	Huang, K. M. (2011). Motivating lessons: A classroom-oriented investigation of the effects of content-based instruction on EFL young learners' motivated behaviours and classroom verbal interaction. <i>System</i> , 39, s. 186-201.
Emne	Indholdsbaseret undervisning & motivation

Kort beskrivelse

This study investigated the impact of content-based language instruction (CBLI) on EFL six-year-old learners' motivated behaviours, namely attention, engagement, and eager volunteering, and classroom verbal interaction. Situational factors play vital roles in shaping language learners' motivation particularly in EFL contexts. While many private schools implement CBLI programmes in Taiwan as it has been proved elsewhere that such language programmes improve language learners' motivation and academic performance in ESL contexts, such as US and Canada, the effects CBLI might have on EFL young learners have never been investigated in Taiwan.

Communicative Orientation of Language Teaching (COLT) observation scheme and qualitative analysis of classroom video taping revealed that learners tend to participate more actively in subject-learning classes than language-input classes and have benefited from the programme in terms of eagerness to volunteer and classroom verbal output.

Artiklen giver eksempler på interaktionen i et indholdsbaseret klasseværelse.

Artiklen kan tilgås på Det Kongelige Bibliotek.

Titel	Young learners' functional use of the L2 in a low-immersion EFL context
Forfatter	A. L. García
Årstal	2007
Reference	García, A. L. (2007). Young learners' functional use of the L2 in a low-immersion EFL context. <i>ELT Journal</i> , 61 (1), s. 39-45.
Emne	Elevs brug af L2-sprogfunktioner til at tage sprogligt initiativ

Kort beskrivelse

The present study focuses on young five-year-old EFL learners' use of the L2 to convey various linguistic functions (ask for information, talk about personal things, etc.). Based on the functional categories identified by Halliday (1975) and Painter (1999) in the development of the L1, and after having observed the use of these functions in a full-immersion EFL context, the aim of the study is to analyse the ways in which teachers can promote the use of the L2 to express different functions in low-immersion contexts. The results of the experiment presented here show that, with the use of specific and well-planned activities, teachers can encourage very young learners to use the L2 to convey different functions and to initiate interactions as they usually do in their L1.

Artiklen giver eksempler på elevs brug af forskellige sprogfunktioner i klasseværelset

Artiklen kan tilgås på Det Kongelige Bibliotek.

Titel	Assessing young language learners: What is the construct?
Forfattere	O. Inbar-Lourie & E. Shohamy
Årstal	2009
Reference	Inbar-Lourie, O. & E. Shohamy (2009). Assessing young language learners: What is the construct? I: M. Nikolov (red.), <i>The Age Factor and Early Language Learning</i> , s. 83-96. Berlin: Mouton de Gruyter.
Emne	Language-focused vs. content-focused assessment

Kort beskrivelse

This chapter seeks to explore issues related to the interfaces and connections between various types of teaching programs and assessment practices for YLLs. The structure of the chapter is as follows: we begin by surveying the prevailing types of current language programs for YLL focusing on issues related to 'language' and 'content'. We then examine the congruence between assessment schemes specifically geared for YLLs and these types of programs. Finally, we propose an assessment approach which is based on insights gained from a study that evaluated the teaching of English to first grade students in Israel. This approach, we argue, can be considered as more valid for it better reflects the pedagogical goals and assessment needs of programs for YLLs.

Artiklen giver eksempler på indholds fokuseret undervisning, der inddrager elevernes viden om L1, og giver forslag til en måde at teste eleverne på, der afspejler den indholds fokuserede undervisning.

Artiklen kan tilgås på Det Kongelige Bibliotek.

2.2. Supplerende læsning

Ahlquist, S. & R. Lugossy (2015). *Stories and Storyline*. Hong Kong: Candlin & Mynard ePublishing.

Balle, S. H., M. Olsen & M. S. Pedersen (2016). Hvordan går det med Engelsk i 1. og 2. klasse? Giver det mening? De giver det mening! *Sproglæreren*, 3, s. 24-28.

Beckmann, C. & L. H. Tolan (2012). It's time for English now. *Sprogforum*, 2, s. 10-12.

Birketveit, A. (2015). Picture Books in EFL; vehicles of visual and verbal literacy. *Nordic Journal of Modern Language Methodology*, 3(1), s. 1-27.

Birketveit, A. & G. Williams (red.) (2013). *Literature for the English Classroom. Theory into practice*. Oslo: Fagbokforlaget.

Bland, J. (red.) (2015). *Teaching English to young learners: Critical issues in language teaching with 3-12 year olds*. London: Bloomsbury Academic.

Bland, J. & C. Lütge (red.) (2013). *Children's Literature in Second Language Education*. London: Bloomsbury Academic.

Bourke, J. M. (2006). Designing a topic-based syllabus for young learners. *ELT Journal*, 60(3), s. 279-286.

Brewster, J. & G. Ellis (2002). *The Primary English Teacher's Guide*. 2. revideret udgave. London: Penguin English Guides, Pearson Longman.

Bruun, A. (2014). *Tidlig sprogstart og Ordforrådstilegnelse*. Upubliceret masterprojekt, Master i Fremmedsprogspædagogik, Københavns Universitet.

Butler, Y. G., Y. Someya & E. Fukuhara (2014). Online games for young learners' foreign language learning. *ELT Journal*, 68(3), s. 265-275.

Carlsen, H. (2011). *1.b papegøjesnakker og leger med det engelske sprog*, publiceret på: <http://www.pspraktisksprog.dk/artikelarkiv/tidlig-sprogstart.aspx> (juni 2018).

Collins, M.F. (2010). ELL preschoolers' English vocabulary acquisition from storybook reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(1), s. 84-97.

Conference Book of Abstracts: Teaching English to Young Learners: Assessment and Learning.

University of Kragujevac, Faculty of Education in Jagodina, Serbia.

http://www.ell-ren.org/uploads/5/1/3/4/51349845/serbia_abstracts_2015.pdf (juni 2018).

Copland, F., S. Garton & M. Davis (red.) (2012). *Crazy animals and other activities for teaching English to young learners*. London: British Council.

Coyle, Y. & R. G. Gracia (2014). Using songs to enhance L2 vocabulary acquisition in preschool Children. *ELT Journal*, 68(3), s. 276-285.

Djigunovic, J. M. & M. M. Krajnovic (red.) (2015). *Early Learning and Teaching of English*, Bristol: Multilingual Matters.

Drew, I. & A. Vigrestad (2008). *Choosing the path to excellence Kunnskapsløftet i engelskfaget i Rogaland: Framgang, stagnasjon eller tilbakegang?* Rapport, Universitetet i Stavanger.

Eehevarria, J., M. Vogt & D. J. Short (2013). *Making Content Comprehensible for Elementary English Learners*, 2. udgave. New York: Pearson Education.

Elley, W. (1989). Vocabulary acquisition from listening to stories. *Reading Research Quarterly*, 24(2), s. 174-189.

Ellis, G. & J. Brewster (2011). *Tell It Again! The Storytelling Handbook for Primary English Language Teachers*. London: British Council.

EMU Danmarks Læringsportal (2015). *Mr MacDonald and his suitcase*, publiceret på: <http://www.emu.dk/modul/mr-macdonald's-suitcas>

Enever, J. (2014). Primary English teacher education in Europe. *ELT Journal*, 68(3).

Enever, J. (2016). Primary ELT: Issues and trends. I: G. Hall (red.), *Routledge Handbook of English Language Teaching*. London & New York: Routledge.

Enever, J., J. Moon, U. Raman (red.) (2009). *Young Learner English Language Policy and Implementation: International Perspectives*. Reading: Garnet Education.

Enever, J. & G. Schmid-Schönbein (red.) (2006). *MAFF 14: Picture Books and Young Learners of English*, München: Langenscheidt.

Engmose, S. F. (2018). Skriftsprogets rolle i den tidlige undervisning i engelsk. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

García, A. L. (2007). Young learners' functional use of the L2 in a low-immersion EFL context. *ELT Journal*, 61(1), s. 39-45.

Garton, S., F. Copland & A. Burns (2011). *Investigating global practices in teaching English to Young Learners*. ELT Research Papers 11–01. London: British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B094%20FINAL%20Aston%20University%20A4%20report_2column_V3.pdf (juni 2018).

Gibbons, P. (2015). *Scaffolding Language, Scaffolding Learning. Teaching English Language Learners in the Mainstream Classroom*, 2. udgave. München: Heinemann.

Hayes, D. (2014). *Factors influencing success in teaching English in state primary schools*. ELT Research papers. London: British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_E324_Factors_influencing_success_in_teaching_English_in_state_primary_schools_FINAL%20v3_WEB.pdf (juni 2018).

He, T. & W. Wang (2009). Invented spelling of EFL young beginning writers and its relation with phonological awareness and grapheme-phoneme principles. *Journal of Second Language Writing*, 18, s. 44-56.

Huang, K. M. (2011). Motivating lessons: A classroom-oriented investigation of the effects of content-based instruction on EFL young learners' motivated behaviours and classroom verbal interaction. *System*, 39, s. 186-201.

Inbar-Lourie, O. (2010). English only? The linguistic choices of teachers of young EFL learners. *International Journal of Bilingualism*, 14(3), 351-367.

Jensen, R., M. Poulsen & P. Daryai-Hansen (2018). Flersprogethedsdidaktik i den tidlige engelskundervisning. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Keaveney, S. & G. Lundberg (2014). *Early Language learning and teaching: A1-A2*. Lund: Studentlitteratur.

Krogsgaard, U. (2014). *First Class English*. Upubliceret masterprojekt, Master i Fremmedsprogspædagogik, Københavns Universitet.

Larsen, M. N. & K. Sjøgaard (2015). *Play and Learn innovation. Erfaringer og anbefalinger*. København: UCC Professionshøjskolen.

Lindgren, E. & M. Stevenson (2013). Interactional resources in the letters of young writers in Swedish and English. *Journal of Second Language Writing*, 22(4), s. 390-405.

Linse, C. T. & D. Nunan (red.) (2005). *Practical English Language Teaching: Young Learners*. New York: The McGraw-Hill.

Little, D. (2009). Language learner autonomy and the European Language. Portfolio: two L2 English examples. *Language Learning*, 42.2, s. 222-233.

Lugossy, R. (2007). Authentic picture books in the lives of young learners and their teachers. I: M. Nikolov et al. (red.), *Teaching modern languages to young learners. Teachers, curricula and materials*, s. 77-88. ECML, Council of Europe.

Lundberg, G. (2015). Engelska för yngre åldrar ur svensk synvinkel. *Communicare*.
<https://www.fremmedspraksenteret.no/neted/services/file/?hash=948a678b72f5a34717f227a4bbf29078> (juni 2018), s. 26-31.

Machura, L. (1991). Using literature in language teaching. I: C. Brumfit, J. Moon & R. Tongue (red.), *Teaching English to Children*, s. 67-80. London: Harpercollins Publishers.

Mattheoudakis, M., K. Dvorakova & K. Láng (2007). Story-based language teaching: an experimental study on the implementation of a module in three European countries. I: M. Nikolov et al. (red.), *Teaching modern languages to young learners. Teachers, curricula and materials*, s. 59-76. ECML, Council of Europe.

Meier, D. R. (red.) (2009). *Here's the Story. Using Narrative to Promote Young Children's Language and Literacy Learning*. New York: Teachers College Press.

Moon, J. (2000). *Children Learning English*. London: Macmillan Books for Teachers.

Moon, J., C. J. Brumfit & R. Tongue (1991). *Teaching English to Children. From Practice to Principle*. Canada: Nelson ELT.

Mourão, S. J. (2006). Understanding and sharing: English storybooks borrowing in Portuguese pre-schools. I: J. Enever & G. Schmid-Schönbein (red.), *MAFF 14: Picture Books and Young Learners of English*, s. 49-58. München: Langenscheidt.

Mourão, S. & M. Lourenço (red.) (2015). *Early Years Second Language Education: International Perspectives on Theories and Practice*. Abingdon: Routledge.

Mourão, S. & P. Robinson (2016). Facilitating the learning of English through collaborative practice. I: V. Murphy & M. Evangelou (red.), *Early Childhood Education in English for Speakers of Other Languages*, s. 253-263. London: British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_F240%20Early%20Childhood%20Education%20Inners%20FINAL%20web.pdf (juni 2018).

Murphy, V. A. (2014). *Second Language Learning in the Early School Years: Trends and Contexts*, Oxford Applied Linguistics. Oxford: Oxford University Press.

Murphy, V. & M. Evangelou (red.) (2016). *Early Childhood Education in English for Speakers of Other Languages*. London: British Council, https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_F240%20Early%20Childhood%20Education%20Inners%20FINAL%20web.pdf (juni 2018).

Nunan, D. (2010). *Teaching English to Young Learners*. Anaheim: Anaheim University Press.

Parker, L. L. (red.) (2008). *Technology-mediated Learning Environments for Young English Learners*. London: Routledge.

Ramirez-Romero, J.-L. & P. Sayer (2016) (red.) English Language Teaching in Public Primary Schools in Latin America. *EPAA/AAAPE*, 24 (temanummer). <http://epaa.asu.edu/ojs/issue/view/vol24> (juni 2018).

Read, C. (2007). *500 Activities for the Primary Classroom. Immediate Ideas and Solutions*. Oxford: Macmillan.

Robinson, P., S. Mourão & N.-J. Kang (2015). *English Learning Areas in pre-primary classrooms: an investigation of their effectiveness*. London: British Council.

Roche, M. (2014). *Developing Children's Critical Thinking through Picturebooks*. London: Rutledge.

Sayer, P. (2015). "More & Earlier": Neoliberalism and Primary English Education in Mexican Public Schools. *L2 Journal*, 7(3), <http://escholarship.org/uc/item/9fr9w0gv> (juni 2018), s. 40-56.

Schæffer, A. (2013). *Evaluering af engelsk i 2.klasse*. Helsingør Kommune, Uddannelseshuset, UCC Viden.

- Scott W. A. & L. H. Ytreberg (1990). *Teaching English to Children*. London: Longman.
- Shin, J. K. & J. Crandall (2014). *Teaching young learners of English. From Theory to Practice*. Boston: Heinle.
- Silvey, A. (2005). *10 Best Books for Children. A Parent's Guide to Making the Right Choices for Your Young Reader, Toddler to Preteen*. Wilmington: Mariner Books.
- Slattery, M. (2004). *Oxford Basics for Children: Vocabulary Activities*. Oxford: Oxford University Press.
- Slattery, M. & J. Willis (2001). *English for Primary Teachers*. Oxford: Oxford University Press.
- Svecová, H. (2007). *Oxford Basics for Children: Listen and Do*. Oxford: Oxford University Press.
- Szpotowicz, M. (2009). Factors influencing young learners' vocabulary acquisition. I: M. Nikolov (red.), *Early Learning of Modern Foreign Languages: Processes and Outcomes*, s. 195-211. Channel View Publications.
- Søgaard, K. (2015). Engelsk i børnehave og SFO – mulig inspiration til den tidligere start med engelsk. *Sproglæreren*, 2, s. 55-57.
- Søgaard, K. & N. Andersen (2014). Evaluering af tidlig engelskundervisning i Danmark. *Sprogforum*, 58, s. 68-73.
- Søgaard, K. & H. Thomsen (2018). It's time for English now! - lærerens brug af engelsk som klasseværelsessprog. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.
- Tollan, L. H. & C. Beckmann (2014). TESS – Tidlig Engelsk Sprog Start på Brøndby Strand Skole. *Sprogforum*, 58, s. 34-40.
- UCC (2014). *1.c lærer engelsk. Fire små film*, publiceret på <https://ucc.dk/early-english> (juni 2018).
- Vannestål, M. E. & G. Lundberg (red.) (2010). *Engelska för yngre åldrar*. Lund: Studentlitteratur.
- Watts, E. (2006). *Oxford Basics for Children: Storytelling*. Oxford: Oxford University Press.

Wilden, E. & R. Porsch (2015a). Die Hör- und Leseverstehensleistungen im Fach Englisch von Kindern am Ende der Grundschulzeit unter besonderer Berücksichtigung von lebensweltlicher Ein- und Mehrsprachigkeit. In: M. Kötter & J. Rymarczyk (red.), *Englischunterricht auf der Primarstufe: neue Forschungen – weitere Entwicklungen*, s. 59-80. Frankfurt: Peter Lang.

Wilden, E., & R. Porsch (2015b). The earlier the better? Empirical evidence on primary EFL instruction. In: T. Pattison (red.), *IATEFL 2014. Harrogate Conference Selectionsm*, s. 76-81. Faversham, UK: IATEFL.

Wilden, E. & R. Porsch (2016). Learning EFL from year 1 or year 3? A comparative study on children's EFL listening and reading comprehension at the end of primary education. In: M. Nikolov (red.), *Assessing young learners of English: Global and local perspectives*, s. 191-212. New York: Springer.

Williams, C. & P. Pilonieta (2012). Using Interactive Writing Instruction with Kindergarten and First-Grade English Language Learners. *Early Childhood Education Journal*, 40, s. 145-150.

Zein, M. S. (2014). Factors affecting the professional development of elementary English teachers. *Professional Development in Education*, doi:10.1080/19415257.2015.1005243.

Zein, M. S. (2015). Preparing elementary English teachers: Innovations at pre-service level. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(6), doi:10.14221/ajte.2015v40n6.6, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1064626.pdf> (juni 2018), s. 104-120.

Zein, M. S. (2016a). Professional development needs of primary EFL teachers: Perspectives of teachers and teacher educators. *Professional Development in Education*. doi:10.1080/19415257.2016.1156013, s. 293-313.

Zein, M. S. (2016b). Government-based training agencies and the professional development of Indonesian English for Young Learners teachers: Perspectives from complexity theory. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy*, 42(2), doi:10.1080/02607476.2016.1143145, s. 205-223.

Zein, M. S. (2016c). Pre-service education for primary school English teachers in Indonesia: Policy implications. *Asia Pacific Journal of Education*, 36(S1), doi:10.1080/02188791.2014.961899, s. 119-134.

3. TIDLIG FRANSK

3.1. Reviews

Titel	L'enseignement/apprentissage précoce des langues
Forfatter	M. Latour
Årstal	2015, juli
Reference	Latour, M. (2015, juli). <i>L'enseignement/apprentissage précoce des langues</i> , publiceret på: http://www.ciep.fr/sites/default/files/atoms/files/focus-enseignement-apprentissage-precoce-des-langues.pdf (juni 2018).
Emne	At lære fremmedsprog i en meget tidlig alder sammen med modersmålsføring
Kort beskrivelse	<p>Débuter l'apprentissage d'une langue étrangère très tôt peut permettre aux enfants d'apprendre plus facilement d'autres langues, de mieux maîtriser leur langue maternelle et d'obtenir de meilleurs résultats dans d'autres domaines. Telles sont les raisons avancées par les ministres de l'éducation de l'Union européenne pour inciter les pays à développer l'apprentissage d'une ou deux langues étrangères dès le plus jeune âge. Ces recommandations font écho au souhait des parents, très demandeurs d'un enseignement linguistique précoce pour leurs enfants.</p> <p>Ce focus est consacré à l'enseignement/apprentissage précoce des langues. Cette sélection de ressources documentaires récentes (à partir de 2010) apporte des points de vue contrastés sur ces politiques linguistiques et offre un panorama des pratiques mises en oeuvre dans les systèmes éducatifs et au niveau des classes. Le périmètre géographique est celui des pays de l'OCDE et plus particulièrement de l'Europe. L'enseignement/apprentissage des langues pour les enfants issus de l'immigration est une problématique en soi et fera l'objet d'un prochain focus.</p> <p>Det at lære et fremmedsprog i en meget tidlig alder kan muliggøre, at eleverne lettere lærer andre sprog, at de bliver bedre til at beherske deres modersmålsprog, og at de vil kunne opnå bedre resultater inden for andre områder. Ovenstående grunde er blevet fremført af EU's undervisningsministre med det formål at tilskynde landene til at fremme tilegnelsen af et eller to fremmedsprog allerede fra en meget tidlig alder. Anbefalingerne imødekommer de forældre, der i høj grad efterspørger en tidlig sprogundervisning til deres børn.</p> <p>Artiklen har fokus på den tidlige sprogstart og sprogundervisning. På baggrund af en serie nyere dokumenter (fra 2010) fremlægges en række synspunkter, der står i kontrast til forskellige sprogpolitikker, og der nævnes en bred vifte af praktiske anvendelsesmuligheder til uddannelsessystemet og til de enkelte klassetrin. Geografisk set gælder det for OCDE-landene og i særdeleshed for landene i EU. For børn med indvandrerbaggrund er sprogundervisningen og sprogtilegnelsen en problematik i sig selv, hvorfor dette fokus vil blive belyst på et senere tidspunkt.</p> <p><i>Artiklen argumenterer for en tidlig sprogstart i fremmedsprogsfagene og tilbyder en bred vifte af praktiske anvendelsesmuligheder til fremmedsprogsundervisningen.</i></p> <p>Artiklen kan tilgås her: http://www.ciep.fr/sites/default/files/atoms/files/focus-enseignement-apprentissage-precoce-des-langues.pdf (juni 2018).</p>

Titel	Eduquer au langage pour mieux apprendre les langues dès le plus jeune âge.
Forfatter	D. Moore
Årstal	2014
Reference	Moore, D. (2014). <i>Eduquer au langage pour mieux apprendre les langues dès le plus jeune âge</i> . Sprogforum, 58, publiceret på: http://www.unipress.dk/media/3546132/sprogforum_58_d_moore3.pdf (juni 2018).
Emne	L'éveil aux langues/Language awareness – om sproglæring og sproglig opmærksomhed

Kort beskrivelse

L'approche désormais bien connue sous le label «Awareness of language» éveille depuis longtemps l'intérêt des milieux éducatifs d'Europe, d'Amérique et d'Asie, comme peuvent en témoigner les nombreux articles publiés et les expérimentations menées dans différents contextes. Très inspirées des travaux précurseurs d'Hawkins(1987), les démarches rapidement présentées ici ouvrent un champ de réflexion et d'investigation sur la nature et le fonctionnement du langage et des langues comme point de départ de l'apprentissage.

Autrement dit, on considère qu'avant, et en même temps, que s'effectue le travail sur les langues, scolaires, familiales, ou bien étrangères, et le passage à l'écrit dans les unes comme dans les autres, il est nécessaire d'amener l'apprenant à s'interroger sur la spécificité et l'originalité de la communication humaine, en développant une réflexion sur le langage et, de manière plus spécifique, sur les langues et les cultures.

Tilgangen, der i dag bedre er kendt under navnet "sproglig bevidsthed", har længe vakt interesse i forskellige undervisningskredse i Europa, USA og Asien, hvilket de talrige publicerede artikler og undersøgelser i forskellige kontekster er et vidnesbyrd om. De fremgangsmåder, der her er kort præsenteret, er stærkt inspireret af Hawkins' banebrydende arbejde fra 1987 og skaber grobund for refleksion og udforskning af, hvordan sprog fungerer i sig selv og som udgangspunkt for læring. Sagt med andre ord, mener man nu, at for at kunne lære sprog, herunder skolens-, familiens- eller fremmedsprog, og lette overgangen til det skriftlige, er det nødvendigt at få eleven til at undersøge det særlige og originale ved den menneskelige kommunikation, hvorved eleven udvikler evnen til at reflektere over sprogbrug og, mere specifikt, over sprog og kulturer.

Denne publikation udgør en længere version end den danske version "Sproglig opmærksomhed – en tilgang til at styrke sproglæring fra den tidlige barndom", der står i afsnit 5. *Flersprogethedsdidaktik og dansk som andetsprog som dimension i fremmedsprogsundervisning*.

Artiklen belyser, hvordan eleverne gennem sproglig opmærksomhed kan reflektere over sprog og sproglæring samt over kulturer.

Artiklen kan tilgås her: http://www.unipress.dk/media/3546132/sprogforum_58_d_moore3.pdf (juni 2018).

Titel	Éveil au langage et ouverture à la diversité linguistique
Forfatter	ELODIL
Årstal	Uden årstal
Reference	http://www.elodil.com/ (juni 2018).
Emne	L'éveil aux langues: didaktiske og metodiske nedslag med fokus på interkulturalitet, medborgerskab og kommunikation

Kort beskrivelse

Le site ÉLODiL propose aux enseignant(e)s du préscolaire, du primaire et du secondaire des activités visant à favoriser l'éveil au langage et l'ouverture à la diversité linguistique.

Il s'agit, par la manipulation et le contact avec des corpus oraux et écrits de différentes langues, de sensibiliser les apprenants à la diversité des langues et, à travers l'objet langue, de leur faire prendre conscience de la diversité des êtres qui les parlent.

Ce programme novateur, inspiré des approches européennes d'Éveil aux langues permet de développer les compétences des élèves dans le domaine de l'interculturel, de l'éducation à la citoyenneté et de la communication (écrite et orale) comme dans bien d'autres domaines (intellectuel, méthodologique, personnel et social).

Hjemmesiden "ÉLODiL" tilbyder en række aktiviteter til lærere, der underviser elever i førskolealderen og i folkeskolen, og har til hensigt at vække interessen for sprogbrug samt åbne op for sproglig mangfoldighed. Formålet med hjemmesiden er, gennem håndtering af og kontakt med mundtlige og skriftlige tekstkorpora på forskellige sprog, at gøre de lærende bevidste om sproglig mangfoldighed og, via det sproglige emne, at gøre dem bevidste om forskellene på de personer, der taler de forskellige sprog.

Dette nyskabende program, der er inspireret af de europæiske tilgange til sproglig opmærksomhed, gør det muligt at udvikle elevernes interkulturelle kompetencer, deres evne til at agere som medborgere samt deres kompetencer inden for mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed såvel som inden for mange andre områder (intellektuelt, metodemæssigt, personligt og socialt).

Artiklen præsenterer et nyskabende program, der henter sin inspiration inden for feltet "sproglig opmærksomhed", som gør det muligt at udvikle elevernes interkulturelle og kommunikative kompetencer såvel som deres medborgerskabskompetencer.

Artiklen kan tilgås her: <http://www.elodil.com/> (juni 2018).

Titel	Le Point du FLE – Français précoce
Forfatter	Le Point du FLE
Årstal	Uden årstal
Reference	http://www.lepointdufle.net/enfants.htm
Emne	L'éveil aux langues: at lære sprog gennem sprog i en tidlig alder i relation til flersprogethed og flerkulturalitet

Kort beskrivelse

L'éveil aux langues n'est pas l'enseignement d'une langue particulière. C'est la découverte active, aux moyens d'activités qui mettent les élèves en contact avec des corpus oraux et écrits dans différentes langues, de la diversité la plus large des langues du monde : langues de tous pays, variétés linguistiques de tout statut présentes dans l'environnement, langues des familles...

L'éveil aux langues s'adapte à tout type de classes, linguistiquement homogènes ou non, dès l'enseignement pré-scolaire ! Les élèves développent des attitudes positives vis-à-vis de la diversité linguistique et culturelle du monde dans lequel ils sont appelés à vivre ainsi que le désir d'apprendre des langues variées. Ils acquièrent des connaissances et aptitudes concernant les langues en général (écoute, observation...) qui leur sont précieuses dans tous les apprentissages, y compris de la langue de l'école. Pour les classes linguistiquement hétérogènes, l'éveil aux langues représente un instrument efficace pour la prise en compte des langues parlées par les élèves.

Sproglig opmærksomhed handler ikke om undervisning i et bestemt sprog. Det er den aktive opdagelse gennem aktiviteter, der præsenterer eleverne for mundtlige og skriftlige tekstkorpora på forskellige sprog af de største forskelligheder mellem verdens sprog: forskellige landes sprog, sprogvaretter af forskellig status, der findes i samfundet og sprogfamilier...

Sproglig opmærksomhed passer til alle typer af klasser, hvad enten de er sprogligt homogene eller ej, og kan bruges allerede i førskoleundervisningen. Eleverne udvikler positive holdninger over for sproglig og kulturel diversitet i den verden, de er en del af, lige som at de udvikler lysten til at lære forskellige sprog. De opnår viden om og færdigheder inden for sprog generelt (at lytte, at observere osv.), som vil være dem til stor gavn i alle læringssituationer, herunder også skolens sprog. For de sprogligt heterogene klasser er sproglig opmærksomhed et effektivt redskab til at inddrage alle de sprog, eleverne taler.

Artiklen argumenterer for anvendelsen af sproglig opmærksomhed som et særligt effektivt redskab, der kan inddrages i undervisningen, for at eleverne lærer at fokusere på alle de sprog, de taler.

Artiklen kan tilgås her: <http://www.lepointdufle.net/enfants.htm>

3.2. Supplerende læsning

Armand, F. (2010). *Éveil au langage et ouverture à la diversité linguistique*.
<http://www.elodil.com/> (juni 2018).

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Byram, M. (2008). Intercultural Competence and Foreign Language Learning in the Primary School. I: M. Byram, *From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship*. Multilingual Matters, s. 77-87.

Canale, M. (1983). From communicative competence to communicative language pedagogy. I: J. C. Richards & R. W. Schmidt (red.), *Language and Communication*, s. 2-27. London: Longman.

Daryai-Hansen, P. & A. S. Gregersen (2015). Forskningsbaseret og læringsmålstyret undervisning i den tidlige sprogstart. *Sproglæreren*, 2, s. 8-12.

Daryai-Hansen, P., A. S. Gregersen & S. D. Lundh. (2014). Tidlig fransk og tysk. *Sprogforum*, 58, s. 60-67.

Daugaard, L. M. (2015). Dictogloss, sproglæringsstrategier og sproglæreridentiteter. I: H. P. Laur- sen (red.), *Statusrapport 8. Tegn på sprog – tosprogede børn lærer at læse og skrive*, s. 32-38.
https://ucc.dk/sites/default/files/tegn_paa_sprog_-_statusrapport_2015.pdf (juni 2018).

EMU Danmarks Læringsportal: *Moi et mon école dans le monde francophone*. Forskningsinformeret inspirationsforløb.
<http://www.emu.dk/modul/moi-et-mon-%C3%A9cole-dans-le-monde-francophone>

Engmose, S. F. (2018). Skriftsprogets rolle i den tidlige undervisning i fransk. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Gregersen, A. S. (2007). Kulturundervisning i et transnationalt perspektiv. *Sprogforum*, 41, s. 43-46.

Gregersen, A. S. (2009). La dimension culturelle dans l'enseignement de français à l'école publique danoise. *Synergies Pays Scandinaves*, 4, s. 35-42.

- Gregersen, A. S. (2013). Sprog er den bedste gave, man kan give sine børn. *Sproglæreren*, 2, s. 9-11.
- Gregersen, A. S. (2015). Den kulturelle dimension i sprogfagene – kulturundervisning i et transnationalt perspektiv. I: A.S. Gregersen (red.) *Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis*, s. 55-86. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hastrup, K. (2004). Focus on form med afsæt i nordamerikansk forskning. *Sprogforum*, 30, s. 6-14.
- Hastrup, K. & M. S. Pedersen (1998). Input-output-interaktion. *Sprogforum*, 10, s. 7-13.
- Jakobsen, K. S. & J. Von Holst-Pedersen (2011). Flere sprog i spil i skolen – om en integreret sprogdidaktik. *Sprogforum*, 51, s. 12-19.
- Jensen, N. H. (2007). La "languaculture" des élèves, développée dans les thèmes. *Synergies Pays Scandinaves*, 2, s. 22-25. <http://gerflint.fr/Base/Paysscandinaves2/nina.pdf> (juni 2018).
- Lindemann, B. (2014). Tidlig fremmedsprogundervisning på barneskolen – et nødvendig grundlag for en god nok sprogkompetanse i fremtiden. *Acta Didactica Norge* 8. <https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/viewFile/1135/1014> (juni 2018).
- Lindschouw, J. (under udgivelse). Le feed-back entre pairs, points de focalisation et opinions. *40 ans de Pratiques*.
- Lund, K. (1999). Er kommunikativ undervisning kommunikativ? *Sprogforum*, 14, s. 43-52.
- Maslo, E. (2015). Subjektive mål som drivkraft for sprog og læring. *Sprogforum*, 61, s. 64-72.
- Meyer, B. (2014). Sprogundervisning med iPads lige ved hånden. *Sproglæreren*, 59, s. 42-50.
- Risager, K. (2000). Lærerens interkulturelle kompetence. *Sprogforum*, 18, s. 14-20.
- Risager, K. (2014a). Kulturforståelse. *Sproglæreren*, 4, s. 4-6.
- Risager, K. (2014b). Om at analysere kultur i læremidler. *Sprogforum*, 59, s. 78-86.
- Sigsgaard, A.-V. M. & A. S. Gregersen (2018). Flersprogethed i den tidlige franskundervisning? – lad os få gang i sproget! *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. København: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

von Holst-Pedersen, J. (2015). Chunks – en vej til kommunikativ kompetence. *Sprogforum*, 61, s. 51-56.

Weinachter, H. (2002). *Le point du FLE – Français précoce*, publiceret på: <http://www.lepoint-dufle.net/enfants.htm> (juni 2018).

Zarate, G., D. Levy & C. Kramersch (2008). *Précis du plurilinguisme et du pluriculturalisme*. Paris: Éditions des archives contemporaines.

4. TIDLIG TYSK

4.1. Reviews

Titel	Deutsch als zweite Fremdsprache. Das Fernstudienangebot Deutsch als Fremdsprache
Forfatter	G. Neuner, B. Hufeisen, A. Kursiřa, N. Marx, U. Koithan & S. Erlenwein
Årstal	2009
Reference	Neuner, G. et al. (2009). <i>Deutsch als zweite Fremdsprache. Das Fernstudienangebot Deutsch als Fremdsprache</i> . Berlin: Langenscheidt.
Emne	Teritærundervisning

Kort beskrivelse

Denne publikation er en del af den samlede fremstilling *Fernstudienangebot*, der beskæftiger sig med temaet 'tysk som fremmedsprog'. I denne publikation beskæftiger forfatterne sig med Euro-parådets sprogpoltiske koncept og temaet flersprogethed. Grundlaget for publikationen er en teritærsproglig didaktik og metodik, der indeholder konkrete anvendelsesmuligheder i arbejdet med 'Tysk efter engelsk'. Teritærsprogsdidaktikken medfører, at planlægningen og udformningen af tyskundervisningen som andet fremmedsprog skal nytænkes, og denne ændrede progression er det centrale tema i kapitel fem. Derudover er kapitel 11 "Anfangsunterricht: Die ersten Wochen Teritärunterricht" vigtigt, da kapitlet beskriver betingelserne og målsætningerne, skildrer meto-disk-didaktiske, sproglige og semantiske kriterier samt kommer med praktiske forslag til opgaver og udformning. Publikationens vigtigste pointe er dens fremstilling af teritærsprogsdidaktikken, der viser, hvordan man kan arbejde med børns flersprogethed i tyskundervisningen.

Publikationen giver både en teoretisk indføring i teritærsprogsdidaktikken og praksiseksempler med konkrete arbejdsblade og løsninger, der kan inspirere til en kontrastiv tyskundervisning, der tager udgangspunkt i børns flersprogede ressourcer.

Publikationen kan findes her: <https://www.klett-sprachen.de/deutsch-als-zweite-fremdsprache/t-1/9783126065009> (juni 2018).

Titel	Deutsch im Primarbereich. Das Fernstudienangebot Deutsch als Fremdsprache
Forfattere	P. Chighini & D. Kirsch
Årstal	2009
Reference	Chighini, P. & D. Kirsch (2009). <i>Deutsch im Primarbereich. Das Fernstudienangebot Deutsch als Fremdsprache</i> . Berlin: Langenscheidt.
Emne	Tidligere sprogstart i tysk

Kort beskrivelse

Diese Publikation ist Teil der *Fernstudieneinheiten*, die wichtige Teilaspekte des Faches 'Deutsch als Fremdsprache' im Überblick darstellen. Die Publikation beschäftigt sich mit dem Deutschunterricht im Primarbereich und fokussiert auf Erfahrungen außerhalb des deutschen Sprachraumes. Die Fachdidaktik der Publikation ist anthropologisch verankert und der Schwerpunkt liegt darauf, wesentliche Erkenntnisse zum frühen Lernen einer anderen Sprache sowie die für Kinder geeigneten Inhalten und Methoden im Deutschunterricht darzustellen.

Denne publikation er en del af den samlede fremstilling *Fernstudienangebot*, der er centreret om temaet 'tysk som fremmedsprog'. Publikationen beskæftiger sig med de første års tyskundervisning i ikke-tysksprogede lande. Publikationens fagdidaktik er antropologisk forankret, og dens hovederinde er at skildre de erkendelser, som den tidligere fremmedsprogstilignelse bringer med sig, samt indhold og metoder i tyskundervisningen, der er egnet for børn.

Publikationen præsenterer en fagdidaktik for tyskundervisningen i de første skoleår, der bibringer en nytænkning og praktisk udformning af sprogundervisningen ved at tage afsæt i børns erfaringshorisont.

Publikationen kan findes på: <https://www.klett-sprachen.de/deutsch-im-primarbereich/t-1/9783126064880>

Titel	DLL 8: DAF für Kinder
Forfattere	A. Lundquist-Mog & B. Widlok
Årstal	2015
Reference	Lundquist-Mog, A. & B. Widlok (2015). <i>DLL 8: DAF für Kinder</i> , udgivet af Goethe-Institut. München: Klett-Langenscheidt.
Emne	Tyskundervisning af børn

Kort beskrivelse

Die Publikation ist eine Einheit der Reihe *Deutsch Lehren Lernen* (DLL), die sich mit den Lehrenden als Hauptakteuren von Unterricht und den grundlegenden Elementen von Unterricht beschäftigt. Sie behandelt den Deutschunterricht im Primarbereich und die grundlegenden Kompetenzen, die sie sich im Fremdsprachenunterricht aneignen sollten. Der Schwerpunkt der Publikation liegt auf Spracherwerbsprozessen, entwicklungspsychologischen Aspekten des frühen Lernens, dem Kompetenzerwerb und vor allem auf methodisch-didaktischen Aspekten des Unterrichtens von Kindern.

Publikationen er en i rækken af publikationer fra *Deutsch Lehren Lernen* (DLL), der beskæftiger sig med lærere som hovedaktører i undervisningen og de grundlæggende elementer af undervisningen. Publikationen behandler undervisningen i tysk i de første år og de grundlæggende kompetencer, som børn skal tilegne sig i fremmedsprogsundervisningen. Det vigtigste i publikationen er børnenes modersmålstilegnelse og disses processer, udviklingspsykologiske aspekter af den tidligere sproglæring, kompetencetilegnelse og ikke mindst metodisk-didaktiske aspekter af undervisningen af børn.

Publikationen giver en teoretisk basisviden og fungerer med sine detaljerede praksiseksempler, opgavetyper med integrerede læringsmål og løsningsforslag som et praktisk værktøj til tyskundervisningen i de første år.

Publikationen kan købes på: www.klett-sprachen.de

Titel	Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen
Forfattere	B. Widlok, A. Petravić, H. Org & R. Romcea
Årstal	2010
Reference	Widlok, B., A. Petravić, H. Org & R. Romcea (2010). <i>Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen</i> . Neubearbeitung. München: Goethe-Institut
Emne	Anbefalinger til tidligere sprogstart

Kort beskrivelse

Diese Publikation ist eine Neubearbeitung der Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen von 1996, die das komplexe Bedingungsgefüge des frühen Fremdsprachenlernens aus aktueller Sicht beschreibt. Unter frühem Fremdsprachenunterricht wird der Unterricht von vier bis zehnjährigen Kindern erfasst. Der Frühbeginn soll laut der Publikation nicht aus dem Blickwinkel eines bestimmten Bildungssystems, sondern aus einer möglichst allgemeingültigen Perspektive betrachtet werden. Wegen globaler Prozesse und neuer Kommunikationstechnologien ist der Umgang mit Sprache verändert. Die Publikation plädiert dafür, dass die kulturelle und sprachliche Vielfalt unserer Welt nicht nur in der Schule zum Ausdruck kommt, sondern auch in anderen sozialen Kontexte. Die Nürnberger Empfehlungen wenden sich deshalb sowohl an LehrerInnen als auch Eltern, und an andere Personen, die einen Einfluss auf die kindliche Entwicklung nehmen.

Denne publikation er en revideret udgave af "Nürnberger Empfehlungen zum frühen Fremdsprachenlernen" fra 1996, der giver en aktuel beskrivelse af de komplekse betingelser for den tidligere sproglæring.. Den tidligere sprogstart skal ifølge publikationen ikke ses fra et bestemt uddannelsessystem, men fra et almenyldigt perspektiv. Grundet globale processer og nye kommunikationsteknologier har vores omgang med sprog ændret sig. Publikationen argumenterer for, at den kulturelle og sproglige mangfoldighed, som vores verden skaber, ikke kun er repræsenteret i skolen, men også i andre sociale sammenhænge. Nürnberg-anbefalingerne henvender sig derfor til både lærere og forældre og til andre personer, der har en indflydelse på børns sproglige udvikling.

Publikationen beskriver på en kort og enkel måde de teoretiske anbefalinger, der danner rammerne om den tidligere sprogstart, og giver dermed et teoretisk grundlag for den tidligere sprogundervisning i tysk.

Publikationen kan tilgås via følgende link: <http://aylince.files.wordpress.com/2013/01/nc3bcn-berger-empfehlungen.pdf>

Titel	So lernen Kinder erfolgreich Deutsch. International erprobte Konzepte für den DaF/DaZ-Unterricht
Forfatter	B. Widlok (red.)
Årstal	2016
Reference	Widlok, B. (red.) (2016). <i>So lernen Kinder erfolgreich Deutsch. International erprobte Konzepte für den DaF/DaZ-Unterricht</i> , udgivet af Goethe-Institut. München: Erich Schmidt Verlag.
Emne	Literacy, interkulturalitet, CLIL, flersprogethed

Kort beskrivelse

Der Sammelband består af udvalgte korte artikler der Zeitschrift *Frühes Deutsch* aus den Jahren 2004-2014. Die Zeitschrift *Frühes Deutsch* hat ihr Erscheinen Ende 2014 eingestellt.

Der Band bietet einen Überblick zu Fragen, wie der DaF- und DaZ-Unterricht mit Kindern aus methodisch-didaktischem Blickwinkel zu betrachten ist. Namhafte Theoretiker wie Angelika Kubaner aus deutschsprachlichen Ländern nehmen zu den Themen Literacy, Grammatikunterricht, Interkulturalität, CLIL, Medien, Mehrsprachlichkeit und Projektarbeit mehr Stellung. Der Schwerpunkt der Publikation liegt darauf darzustellen, wie die methodischen Konzepte international in die Praxis umgesetzt wurden.

Antologien består af udvalgte korte artikler fra tidsskriftet *Frühes Deutsch*, som udkom i tidsrummet fra 2004-2014. Antologien giver et overblik over, hvordan undervisningen af børn i tysk som andet- eller fremmedsprog kan betragtes ud fra en metodisk-didaktisk synsvinkel. Kendte tysksprogede forfattere, såsom Angelika Kubaner, tager stilling til emner som literacy, grammatikundervisning, CLIL, medier, flersprogethed og projektarbejde. Publikationens hovedfokus er at skildre, hvordan de metodiske koncepter kan omsættes til praksis internationalt.

Publikationen kombinerer både teoretisk viden og praktiske anvendelsesmuligheder, der konkretiseres i praktiske undervisnings- og læringsituationer.

Publikationen kan købes via forlagets hjemmeside, www.esv.info

4.2 Supplerende læsning

Bjørke, C. & B. Grønn (2016). Tidlig språklæring i spansk og tysk - elevenes erfaringer, sprogbevisstet og holdninger til flerspråklighed. *Lindua 3*. Sverige: Språklärarnas Riksförbund.

Bjerre, K. (2018). Integreret grammatikundervisning. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Bjerre, K. & P. Klimaszyk (2017). Funktionel grammatikformidling. *Sproglæreren*, 4, s. 14-18.

Daryai-Hansen, P. et al. (2014). Tidlig fransk og tysk – hvordan kan forskningsanbefalinger for den tidligere sprogstart omsættes til undervisningspraksis? *Sprogforum*, 58, s. 60-67.

Daryai-Hansen, P. & N. Drachmann (2018). Byg bro til andre sprog i den tidlige tyskundervisning. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Daryai-Hansen, P. & A. S. Gregersen (2015). Forskningsbaseret og læringsmålstyret undervisning i den tidligere sprogstart i fransk og tysk. *Sproglæreren*, 2, s. 8-12.

Engmose, S. E. (2018). Skriftsprogets rolle i den tidlige undervisning i tysk. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Fandrych, C. et al. (2013). *Fremdsprache Deutsch Heft 48: Deutsch für Kinder: Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts*. Udgivet af Goethe-Institutet. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

Goethe-Institut (u.å). *Frühes Deutsch, Fachzeitschrift für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

Goethe-Institut (u.å) *Konzepte und Materialien. Deutsch für Kinder*. <https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/kin.html> (juni 2018).

Jakobsen, K. S. & J. Von Holst-Pedersen (2011). Flere sprog i spil i skolen – om en integreret sprogdidaktik. *Sprogforum*, 51, s. 12-19.

Lindemann, B. (2013). Jüngere Tertiärsprachenlerner, gleiche Tertiärsprachenlehrerausbildung? Nachdenken über Anforderungen an die Ausbildung von norwegischen Fremdsprachenlehrern und -lehrerinnen für die Primarstufe (1.-7. Klasse). *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. Didaktik und Methodik im Bereich Deutsch als Fremdsprache*, 18(2), s. 122-141.

Lindemann, B. (2014). Tidlig fremmedspråkundervisning på barneskolen – et nødvendig grunnlag for en god nok språkkompetanse i framtiden. *Acta Didactica Norge*, 8(2). <https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/viewFile/1135/1014> (juni 2018)

Medo, M. (2013). Das Kind liebt die Wiederkehr.... Lieder, Reime und Sprüche im frühen Deutschunterricht. *Fremdsprache Deutsch*, 49, s. 42-47.

Schwarz, M. (2010). *Spielerisch Deutsch lernen. Lieder und Reime*. München: Hueber Verlag.

Speitz, H. (2010). Frühes Fremdsprachenlernen - auch in Norwegen. I: *aktuelles für den Deutschunterricht in Norwegen*, 46, s. 25-29.

Vold, E. T. & G. Doetjes (2010). *Fremmedspråk på barnetrinnet – teoretisk grunnlag*. Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen – Notat 3/2010.

von Holst-Pedersen, J. (2015). Chunks – en vej til kommunikativ kompetence. *Sprogforum*, 61, s. 51-56.

von Holst-Pedersen, J. (2018). En god udtale er viktig for kommunikationen! *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Wolf, G. (2014). På opdagelse i elevernes sproglige repertoarer – på vej mod en heteroglossisk fremmedsprogsundervisning? *Sprogforum*, 59, s. 87-94.

Zuralski, A. (2006). *Früher Fremdsprachenunterricht an der Grundschule. Examensarbeit*. München: Grin Verlag.

5. FLERSPROGETHEDSDIDAKTIK OG DANSK SOM ANDETSPROG SOM DIMENSION I FREMMEDSPROGSUNDERVISNING

5.1. Reviews

Titel	Sproglig diversitet blandt eleverne i grundskolen – fra problem til potentiale
Forfatter	A. Holmen
Årstal	2015
Reference	Holmen, A. (2015). Sproglig diversitet blandt eleverne i grundskolen – fra problem til potentiale. I: A. Søndergaard Gregersen (red.), <i>Sprogfag i forandring – pædagogik og praksis</i> , 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur, s. 23-54
Emne	Dansk som andetsprog og flersprogethedsdidaktik

Kort beskrivelse

Artiklen belyser den viden, vi har, om, hvordan folkeskolens sproglige minoritets elever klarer sig i fremmedsprogfagene i Danmark, og diskuterer denne viden i et internationalt flersprogethedsperspektiv. Artiklen falder i tre dele: Den første del beskæftiger sig med definitionen af tosprogethed, tosprogede elever og sproglige minoritets elever og diskuterer disse almene udbytte af skolen. I anden del bliver undersøgelser og udviklingsarbejder over, hvordan minoritets elever klarer sig i fremmedsprogfagene, præsenteret. I tredje del foreslås den additive pædagogik som en måde, hvorpå minoritets elevernes særlige forudsætninger for fremmedsprogstilignelsen kan rummes; dette særligt gennem rekontekstualisering af elevernes viden, inddragelse af et bredere sprogligt repertoire og udvikling af et kulturelt inkluderende læringsmiljø.

Artiklens hovedpointe er, at en forbedring af minoritets elevernes udbytte af sprogundervisningen går gennem en pædagogisk udvikling inden for sprogfagene, og at denne må tage sit afsæt i elevernes forudsætninger.

Publikationen kan købes på diverse hjemmesider, eksempelvis forlagets egen.

Titel	Sproglig opmærksomhed – en tilgang til at styrke sproglæring fra den tidlige barndom
Forfatter	D. Moore
Årstal	2014
Reference	Moore, D. (2014). Sproglig opmærksomhed – en tilgang til at styrke sproglæring fra den tidlige barndom. Sprogforum, 58, s. 41-48.
Emne	Sproglig opmærksomhed

Kort beskrivelse

Artiklen belyser, hvordan eleverne allerede fra de små klasser gennem sproglig opmærksomhed kan reflektere over sprog og sproglæring samt blive bedre til at lære nye sprog.

I artiklen ser Moore tilbage på de sidste 30 års forskningsresultater inden for feltet sproglig opmærksomhed (*language awareness*). Ved hjælp af undervisningsaktiviteter arbejder eleverne med at opdage sproglige fænomener i kendte og ukendte sprog, hvilket støtter dem i egen hypotesedannelse om, hvordan sprog fungerer. Ved hjælp af eksempler forklarer Moore, hvordan undervisningen kan understøtte udviklingen af elevernes metasprog, dvs. det sprog man bruger til at tale om sprog med. Metasproglige kundskaber vil ifølge Moore gøre det nemmere for eleverne at overføre viden fra et sprog til et andet. Derudover understreger hun, at eleverne kan reflektere over alle sproglige niveauer: det metasproglige niveau (sproget), det metatekstuelle niveau (tekster), det metadiskursive niveau (diskurserne) og det metapragmatiske niveau (den sociale kontekst, som den sproglige handling udformer sig i).

Artiklen giver en både teoretisk og praktisk velfunderet introduktion til feltet sproglig opmærksomhed.

Sprogforum 58 kan bestilles på AU Library, Campus Emdrup og Aarhus Universitetsforlag på sprogforum@unipress.au.dk eller købes via forlagets hjemmeside www.unipress.dk.

Titel	ELL Students Speak for Themselves: Identity Texts and Literacy Engagement in Multilingual Classrooms
Forfattere	J. Cummins, V. Bismilla, P. Chow, S. Cohen, F. Giampapa, L. Leoni, P. Sandhu & P. Sastri
Årstal	2006
Reference	Cummins, J. et al. (2006). <i>ELL Students Speak for Themselves: Identity Texts and Literacy Engagement in Multilingual Classrooms</i> . <i>Educational Leadership Journal</i> .
Emne	Flersprogethedsdidaktik

Kort beskrivelse

Artiklen belyser, hvordan elevernes udformning af *identity texts*, egenproducerede tekster på flere sprog, kan understøtte dybere læring blandt flersprogede og lavt præsterende børn i grundskolen. Cummins introducerer tre basisprincipper, som understøtter denne læringsproces. Artiklen argumenterer for, at elevernes for forståelser og viden er indlejret i deres modersmål, og at lærere bør undervise eksplicit i at transformere denne viden fra elevernes eget sprog til engelsk ved at sætte aktiviteter i gang, som understøtter det flersproglige i klasseværelset. At tage udgangspunkt i alle elevernes sprog og tilrettelægge undervisningen efter de tre principper understøtter ikke blot læringen, men også centrale begreber som *identity negotiation* og *identity investment*. På denne måde skaber pædagogikken større engagement og dybere læring ved at fokusere på sammenhængen mellem forståelse, sprog og sprogbrug.

Elevernes stemmer er tydelige i denne artikel, og det er bl.a. et argument for, hvorfor læreren skal tænke sprog ind i sin undervisning.

Artiklen kan tilgås via følgende link <http://www.curriculum.org/secretariat/files/ELLidentity-Texts.pdf> (juni 2018).

Titel	Literacyundervisning i flersprogede klasserum
Forfattere	U. Ladegaard, B. Orluf, L. Wulff, L. M. Daugaard, W. Østergaard & H. P. Laursen
Årstal	2014
Reference	Ladegaard, U. et al. (2014). Literacyundervisning i det flersprogede klasserum. <i>Kvan</i> , 99, s. 59-72.
Emne	Literacyundervisning, flersprogethedsdidaktik

Kort beskrivelse

Artiklen er en koncentreret præsentation af forskningsprojektet *Tegn på sprog, tosprogede børn lærer at læse og skrive*. Projektet hviler på et socialemiotisk perspektiv på literacyundervisning, hvilket medfører, at læsning og skrivning undersøges som sociale processer, som noget, der opstår, sker og udvikles mellem eleverne i forhold til de muligheder for deltagelse i literacyaktiviteter, der etableres gennem undervisningen. I forlængelse af det socialemiotiske perspektiv begrundes det i artiklen, at det bliver relevant at forholde sig til elevernes selvforståelse som læsere og skrivere set i sammenhæng med deres lyst til såvel som muligheder for at investere i skolens literacyaktiviteter. Et væsentligt didaktisk fokus for projektet bliver derfor at udvikle literacyundervisning, som skaber rum for udvikling af elevernes sproglige identitetspositioner og dermed for udvikling af deres literacykompetence.

I artiklen sættes der især fokus på literacyundervisning, som inkluderer sprogstrækkende aspekter og literacyundervisning i et tværsprogligt perspektiv.

Publikationen kan tilgås via følgende link:

https://ucc.dk/sites/default/files/tegn_paa_sprog_inspiration_til_literacy-undervisningen_i_flersprogede_klasserum.pdf (juni 2018).

Titel	Mange dansksprogetheder – andre andetsprogsheder?
Forfatter	H. P. Laursen
Årstal	2016
Reference	Laursen, H. P. (2016). Mange dansksprogetheder – andre andetsprogsheder? <i>Nord- and 11(1)</i> , s. 9-37.
Emne	Dansk som andetsprog. Flersprogethedsdidaktik

Kort beskrivelse

Artiklen tager udgangspunkt i sproglige data fra deltagende skoleelever i forskningsprojektet *Tegn på sprog*. Elevernes måde at bruge deres forskellige sprog på, herunder dansk, sætter ifølge Laursen spørgsmålstegn ved den gængse forståelse af tosprogede elever som elever med to skarpt adskilte sprog: et modersmål og et andetsprog (typisk dansk). Deres sproglige praksis er i visse sammenhænge præget af, at de trækker på flere sæt af sproglige ressourcer og herigennem opnår at skabe betydning i det sociale fællesskab blandt jævnaldrende. Samtidig sætter deres måde at bruge dansk på i skolens didaktiske rum også fokus på, at nogle elever oplever problemer med at honorere skriftsproglige krav, og at deres respons ofte vil være at trække sig fra deltagelse. Der er derfor på den ene side tale om at se elevernes sproglige praksis som betydningskabende og deres forskellige sprog som sociale ressourcer og på den anden side at identificere nogle udviklingsbehov i en uddannelsesmæssig sammenhæng. Dette fører til en teoretisk diskussion af begreberne multietnolekt og intersprog.

Artiklen indeholder gode eksempler på elevsprog og er velegnet til at rejse en teoretisk diskussion om, hvordan sprogtilenelse og sprogbrug skal forstås i flersprogede skolekontekster.

5.2. Supplerende læsning

Abello-Contesse, C. et al. (2013). *Bilingual and Multilingual Education in the 21st Century. Building on Experience*. Multilingual Matters.

Beacco, J. C. et al. (2010). *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Council of Europe.

Canagarajah, S. (2011). Codemeshing in academic writing: Identifying teachable strategies of translanguaging. *The Modern Language Journal*, 95(iii), s. 401-417.

Candelier, M. et al. (2007). *CARAP. Framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures*. European Centre for Modern Languages, Europarådet.

Candelier, M. et al. (2009). *A framework of reference for pluralistic approaches to languages and cultures*. ECML, Council of Europe.

Candelier, M., P. Daryai-Hansen & A. Schröder-Sura (2012). The Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures: A Complement to the CEFR to Develop Plurilingual and Intercultural Competence. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 3, s. 243-257.

Castellotti, V. & D. Moore (2010). *Capitalising on, activating and developing plurilingual and pluricultural repertoires for better school integration*. Council of Europe.

Clarke, P. (2011). *Learning English as an Additional Language in the Early Years (birth to six years)*, Resource booklet. Melbourne: Victorian Curriculum and Assessment Authority.

Conteh, J. & G. Meier (2014). *The Multilingual Turn in Languages Education*. Bristol: Multilingual Matters.

Cook, V. (2001). Using the First Language in the Classroom. *Canadian Modern Language Review*, 57(3), s. 402-423.

Coste, D., D. Moore & G. Zarate (red.) (2009). *Studies towards a Common European Framework of Reference for language learning and teaching*. Strasbourg: Council of Europe. Language Policy Division.

Cummins, J. (1978). Metalinguistic development of children in bilingual education programs: Data from the Irish Canadian Ukrainian-English programs. I: M. Paradis (red.) *The fourth Lacus Forum*. Columbia, S.C.: Hornbeam Press.

Cummins, J. (2000). *Language, Power and Pedagogy. Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: *Multilingual Matters*.

Cummins, J. & M. Early (red.) (2010). *Identity Texts. The collaborative creation of power in multilingual schools*. Stoke-on-Trent, England: Trentham Books

Dailey-O Cain, J. & G. Libscher (2009). Teacher and student use of the first language in foreign language classroom interactions: Functions and applications. I: M. Turnbull & J. Dailey-O'Cain (red.), *First Language Use in Second and Foreign Language Learning*. Bristol: Multilingual Matters, s. 131-144.

Daryai-Hansen, P. (2010). Repræsentationernes magt – sproglige hierarkiseringer i Danmark. *Københavnstudier i tosprogethed*, 58, s. 87-105.

Daryai-Hansen, P. (2011a). Flersprogethed i limbo. *Sprogforum*, 51, s. 56-62.

Daryai-Hansen, P. (2011b). Modersmaal er vort hjertesprog. Indvandrersprogenes repræsentation i Danmark. *Københavnstudier i tosprogethed*, 61, s. 10-25.

Daryai-Hansen, P. (2012). REPT: Et værktøj til at uddanne verdensborgere. *Sprogforum*, 55, s. 46-52.

Daryai-Hansen, P. (2015). Pluralistic Approaches to Languages in the Curriculum: The Case of French-speaking Switzerland, Spain and Austria. *International Journal of Multilingualism*, 12(1), s. 109-127.

Daryai-Hansen, P., & C. Jaeger (2015). The FREPA descriptors – an operationalisation to deepen and complement Byram's and Deardorff's definitions of intercultural competence. I: E. J. Nash, N. C. Brown & L. Bracci (red.), *Intercultural horizons volume III – Intercultural Competence – Key to the new multicultural societies of the globalized world*, s. 112-134. Cambridge: Cambridge Scholars Press.

Daryai-Hansen, P., M. Meister & E. Tonello (2015). Das DELA-NOBA Projekt: Éveil aux langues im nordisch-baltischen Kontext. *Babylonia*, s. 38-43.

Daryai-Hansen, P. & A. Schröder-Sura (2012). FREPA – A set of instruments for the development of plurilingual and inter-/transcultural competences. *Cultus. Journal of Intercultural Mediation and Communication*, 5, s. 20-36.

Daryai-Hansen, P. et al. (2016). Hvordan kan elevernes sproglige opmærksomhed styrkes gennem en flersproget tilgang? *Sproglæreren*, 3, s. 29-31.

Daryai-Hansen, P. (2018). Flersprogethedsdidaktik i fremmedsprogsundervisningen. I: P. Daryai-Hansen et al. (red.), *Fremmedsprogsdidaktik. Mellem fag og didaktik*, s. 29-44. København: Hans Reitzels Forlag.

Daryai-Hansen, P. & N. Drachmann (2018). Hvordan kan vi udvikle elevernes sproglige opmærksomhed i den tidlige sprogstart? *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen. *Den Europæiske Sprogportfolio*, en dansk oversættelse af den akkrediterede norske portfolio *Europæisk sprogperm 6-12*. <http://ecml.dk/europaeisk-sprogportfolio/> (juni 2018).

Jensen, R., M. Poulsen & P. Daryai-Hansen (2018). Flersprogethedsdidaktik i den tidlige engelskundervisning. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

DELA-NOBA *Developing the Language Awareness/Eveil aux langues approach in the Nordic and Baltic countries*, Nordplus Horizontal.

<http://www.ruc.dk/institutter/cuid/forskning/forskningsprojekter/dela-noba/>

Dual Language Showcase at the Thornwood School: <http://www.thornwoodps.ca/dual/index.htm> (juni 2018).

Dyssegaard, C. B. et al. (2015). *A systematic review of the impact of multiple language teaching, prior language experience acquisition order on students' language proficiency in primary and secondary school*. Copenhagen: Danish Clearinghouse for Educational Research, Department of Education, Aarhus Universitet. http://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Clearinghouse/Review/Impact_of_multiple_language_teaching_-_clearinghouse_2015.pdf (juni 2018).

Europa-Kommissionen (2004). *Promoting language learning and linguistic diversity*. Office for Official Publications of the European Communities.

Europarådet (2014). *Democracy. Education and Languages, Language Policy*. https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Division_EN.asp (juni 2018).

Fortbildningsavdelingen för skolans internationalisering
<http://www.fba.uu.se>

François-Salsano, D. (2009). *Découvrir le plurilinguisme dès l'école maternelle*. L'Harmattan.

Fremmedspråksenteret. Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen: Den europeiske språkpermen. <http://www.fremmedspraksenteret.no/nor/fremmedspraksenteret/larings---ressurser/den-europeiske-sprakpermen-1> (juni 2018).

FREPA/CARAP *A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures*. ECML, Council of Europe. <http://carap.ecml.at/Start/tabid/3577/language/en-GB/Default.aspx> (juni 2018).

García, O. (2009). *Bilingual education in the 21st century: A global perspective*. Malden, MA and Oxford: Blackwell/Wiley.

García, O. & L. Wei (2014). *Introduction. Translanguaging: Language, bilingualism and education*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gheitasi, P. & E. Lindgren (2015). Broadening the understanding of the language classroom: mixed methods. I: E. Lindgren & J. Enever (red.), *Språkdiradik: researching language teaching and learning*, s. 21-30. Umeå: Umeå Universitet.

Gibbons, P. (2015). Planlægning af stilladserende undervisning med høje forventninger. *Unge Pædagoger*, 4, s. 42-56.

Gibbons, P. (2016). *Styrk sproget, styrk læringen. Sproglig udvikling og stilladsering i flersprogede klasserum*. 2. udgave. Samfundslitteratur.

Ginman, M. & L. Wulff (2006). Fagundervisning af tosprogede elever – hvordan udvikler vi praksis? *Agora*, 9, s. 77-87.

Hall, G. & G. Cook (2013). *Own-language use in ELT: exploring global practices and attitudes*. London: British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/C448%20Own%20Language%20use%20in%20ELT_A4_FINAL_WEB%20ONLY_0.pdf (juni 2018)

Haukås, Å. (2015). Teachers' beliefs about multilingualism and a multilingual pedagogical approach. *International Journal of Multilingualism*, 13(1), s. 1-18.

Hawkins, E. (1984). *Awareness of language. An introduction*. Cambridge University Press.

Herdina, P. & U. Jessner (2002). *A dynamic model of multilingualism. Perspectives of change in psycholinguistics*. Multilingual Matters.

Holmen, A. (2011). At tage udgangspunkt i det kendte – om brug af modersmålet ved tilegnelsen af et nyt sprog. *Sprogforum*, 51. s. 47-55.

Holmen, A., S. W. Østerskov & A.-V. M. Sigsgaard (2018). Hvordan kan en flersprogethedsdidaktik styrke arbejdet med ordforråd i tidlig sprogstart? *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Hufeisen, B. & G. Neuner (2004). *The plurilingualism project: Tertiary language learning – German after English*. ECML, Council of Europe.

Jensen, N. H. (2014). Sprogportrætter kan fortælle, hvad elever ved og tænker om sprog. *Sproglæreren*, 3, s. 29-31.

Jessner, U. (2006). *Linguistic awareness in multilinguals. English as a third language*. Edinburgh University Press.

Kirkebæk. M. J. & K. Lund (2014). Syv myter om begyndersprog. *Sprogforum*, 58, s. 12-18.

Knudsen, S.K. & Wulff, L. (2017). Sprog i fag. I: S.K. Knudsen & L. Wulff (red.), *Kom ind i sproget: flersprogede elever i fagundervisning*, s. 13-29. København: Akademisk Forlag.

Koda, K. (2008). Impacts of prior literacy experience on second language learning to read. I: K. Koda & A. M. Zehler (red.), *Learning to read across languages: Cross-linguistic relationships in first- and second-language literacy development*, s. 68-96. London: Routledge.
http://www.oise.utoronto.ca/gevalab/UserFiles/File/20142015_Publications/2008_Geva_in_Koda_Zehler_Eds.pdf (juni 2018).

Lindgren, E. et al. (2016a). Meaning-making across languages: a case study of three multilingual writers in Sápmi. *International Journal of Multilingualism*.

Lindgren, E. et al. (2016b). Researching literacy development in the globalised North: studying trilingual children's English writing in Finnish, Norwegian and Swedish Sapmi to provide a window into the superdiverse. I: D. R. Cole & C. Woodrow (red.), *Super Dimensions in Globalisation and Education*, s. 55-68. Singapore: Springer.

Lindgren, E. & C. Muñoz (2013). The influence of exposure, parents, and linguistic distance on young European learner's foreign language comprehension. *International Journal of Multilingualism*, 10(1), s. 105-129.

Little, D. (2009). Language learner autonomy and the European Language Portfolio: Two L2 English examples. *Language Teaching*. 42(2), s. 222-233.

NAFO, Tema Morsmål <http://www.morsmal.no/no/tospraklige-undervisningsopplegg> (juni 2018).

National center for flerkulturell opplæring. <http://nafo.hioa.no> (juni 2018).

Mitchell, I. (2000). Moving from professional talk to teacher-research. Paper presented at Session 18.16 at the American Education Research Association meeting in New Orleans, s. 24-28.

Perregaux, C. et al. (red.) (2003). *Education et ouverture aux langues à l'école*. CIIP.

Plurilingualism and pluriculturalism in content-based teaching: A training kit.

<http://www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/69/Default.aspx> (juni 2018).

Reich, H. H. & H. J. Krumm (2013). *Sprachbildung und Mehrsprachigkeit: Ein Curriculum zur Wahrnehmung und Bewältigung sprachlicher Vielfalt im Unterricht*. Waxmann Verlag.

Risager, K. (2016). Sprogfagene: Adgang til viden om verden. *Sprogforum*, 62, s. 21-27.

Sanz, C. (2000). Bilingual education enhances third language acquisition: Evidence from Catalonia. *Applied Psycholinguistics*, 21, s. 23-44.

Sigsgaard, A.-V. M. (2010). Min stue – min børnehave: andetsproglig udvikling gennem en bevidst, sprogbaseret pædagogik i daginstitutionerne. I: P. Nygaard Mikkelsen & S. Holm-Larsen (red.) *Pædagogisk arbejde med tosprogede børn*, s. 55-80. København: Dafolo.

Sigsgaard, A.-V. M. (2013). Fælles konstruktion – stilladserende tale i skriveundervisningen. I: S. Madsbjerg & K. Friis (red.), *Skrivelyst i fagene*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Sigsgaard, A.-V. M. (2017). Samtale og interaktion i undervisningen. I: S.K. Knudsen & L. Wulff (red.), *Kom ind i sproget: flersprogede elever i fagundervisning*. København: Akademisk Forlag, s. 107-126.

Sigsgaard, A.-V. M. & A. Holmen (2018). Hvordan tænker man dansk som andetsprog ind i den tidlige fremmedsprogsundervisning? *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Sigurdsson, L. & L. Wulff (2009). Blik for mangfoldighed i den flerkulturelle læreruddannelse. *Unge Pædagoger*, 5, s. 22-30.

Sprog åbner døre, Sproglærerforeningen. http://sproglærerforeningen.dk/sprog_aabner/sprogdag/62.242.73.66_90/sprogdag/sprogdag.htm (juni 2018).

Swain, M. et al. (1990). The role of mother tongue literacy in third language learning. *Language, Culture and Curriculum*, 3(1), s. 65-81.

Taylor, S. K. (2016). Sproglige og kulturelle vidensfonde i klasseværelset. *Sprogforum*, 62, s. 37-43.

Tegn på sprog. <https://ucc.dk/forskning/forskningsprogrammer/didaktik-og-laeringsrum/projekt-oversigt/tegn-paa-sprog> (juni 2018).

Thomas, J. (1988). The role played by metalinguistic awareness in second and third language learning. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 9, s. 235-246.

Thomsen, H. (2014). Den Fælles Europæiske Referencerammes vej ind i danske engelsklasser. Hvordan også eleverne har fået adgang til flere årtiers videnskabeligt arbejde vedr. fremmedsprogstilegnelse - via Min Første Sprogportfolio? I: A.L. Thomsen, C. Urup & F. Lacey (red.), *Engelsk – din fremtid – vores fremtid*. s. 13-18. Sproglærerforeningen. http://sproglærerforeningen.dk/boiler/wp-content/uploads/2014/05/SL_Engelskhefte.pdf (juni 2018).

Thomsen, H. & P. Daryai-Hansen (2018). Sprogpas og sprogportfolio til begynderundervisningen i engelsk, fransk og tysk. *Tidligere Sprogstart – Ny begynderdidaktik med fokus på flersprogethed*. Københavns Universitet: Konsortiet for Sprog og Fagdidaktik i folkeskolen.

Tobiassen, H. (red.) (2014). *Løft Læringen – brug sproget: erfaringer fra Projekt Uddannelsesløft*. Aalborg: Aalborg Ungdomsskole.

UiO, Center for Multilingualism in Society across the Lifespan. <http://www.hf.uio.no/multiling/english/> (juni 2018).

von Holst-Pedersen, J. & K. Sonne Jacobsen (2011). Flere sprog i spil i skolen – om en integreret sprogdidaktik. *Sprogforum*, 51, s. 12-19.

Widdowson, H. (2014). Rethinking language education: a challenge to tradition. *Conference presentation, Quality education and language competences for 21st century society: traditions, challenges and visions*. Graz, Østrig. 11. april 2014.

Wolf, G. (2014). På opdagelse i elevernes sproglige repertoarer – på vej mod en heteroglossisk fremmedsprogsundervisning? *Sprogforum*, 59, s. 87-94.

6. LÆRINGSMÅLSBEVIDST UNDERVISNING

6.1. Review

Titel	Forenkling af de faglige mål – hvorfor og hvordan?
Forfattere	L. Rohde & B. Henriksen
Årstal	2015
Reference	Rohde, L. & B. Henriksen (2015). Forenkling af de faglige mål – hvorfor og hvordan? <i>Sprogforum</i> , 61, s. 14-21.
Emne	Læringsmålsbevidst undervisning

Kort beskrivelse

Artiklen belyser formålet med at opstille kompetencemål frem for indholdsmål og dets betydning for fremmedsprogene – og for samspillet mellem sprogfagene i de nye Forenklede Fælles mål. Artiklen redegør for skiftet fra indholdsstyring til mål- og outputstyring med fokus på læring, og centrale principper, der skal hjælpe lærerne med den didaktiske planlægning af målene, beskrives. Det præciseres, at alle fremmedsprog bygger på et kognitivt læringssyn, et kommunikativt sprogsyn, et dynamisk og interaktivt kultursyn med vægt på elevcentrerede arbejdsformer samt en anvendelsesorienteret pædagogisk tilgang. I målbeskrivelserne er det klart præciseret, at elevernes arbejde med engelsk hænger sammen med deres læring i dansk. På samme måde bygger fransk- og tyskfaget på elevernes læring i dansk og engelsk, og det fremhæves, at alle elevernes sproglige ressourcer skal inddrages aktivt i undervisningen.

Artiklen skildrer baggrunden for læringsmålene og viser, hvordan arbejdet kan gribes an i praksis, så der skabes en sammenhæng mellem målene for alle sprog og et samspil mellem disse.

Sprogforum 61 kan bestilles på AU Library, Campus Emdrup, på Aarhus Universitetsforlag på sprogforum@unipress.au.dk, eller købes vis forlagets hjemmeside www.unipress.dk

6.2. Supplerende læsning

EVA (2013). <http://www.eva.dk/projekter/2013/systematisk-brug-af-data-i-folkeskolen/download-rapport/et-bevidst-blik-pa-alle-elevers-laering>

Hattie, J. (2014). *Synlig læring – for lærerne*. Dafalo.

Kvan 101 (2015). *Målstyret undervisning* (Temanummer).

Liv i skolen 4 (2014). *Målstyret læring i skolen*. VIA University College.

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (2016). Læringsmål – Inspiration til arbejdet med læringsmål i undervisningen. EMU Danmarks Læringsportal.

<http://www.emu.dk/sites/default/files/Inspiration%20til%20arbejdet%20med%20l%C3%A6ringsm%C3%A5l%20i%20undervisningen.pdf>

Nielsen, B. (2013). *Læringsmål og læringsmåder*. Gyldendal.

Sprogforum 61 (2015). *Læringsmål* (Temanummer).

Sproglæreren 2 (2015). *Ny folkeskolereform* (Temanummer).

Andersen, H. L. et al. (2015). Mål med undervisningen. I: Andersen, H. L. et al. (red.), *Fagdidaktik i sprogfag*. Frydenlund, s. 27-35.

7. DIGITALE LÆREMIDLER I FREMMEDSPROGSUNDERVISNINGEN/FLERSPROGETHEDSDIDAKTIK

7.1. Review

Titel	Det digitale læringsrum
Forfattere	F. Caviglia & C. Neutzsky-Wulff
Årstal	2014
Reference	Caviglia, F. & C. Neutzsky-Wulff (2014). Det digitale læringsrum. I: H. L. Andersen et al. (red.), <i>Fremmedsprog i gymnasiet. Teori, praksis og udsyn</i> , s. 193-216. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
Emne	Digitale medier i undervisning

Kort beskrivelse

Artiklen har fokus på de digitale ressourcer og praksisser, som sproglærerne har til rådighed og kan integrere i deres undervisning. I takt med at flere og flere unge benytter sig af digitale medier, plæderer forfatterne for, at også sproglærerne skal inddrage det digitale i det formelle læringsrum og drage nytte af de ressourcer, som det digitale bringer med sig. Artiklen berører, hvordan den digitale dannelse er blevet en del af fremmedsprogsundervisningen, som lærerne skal tage del i og ansvar for. Artiklen indeholder praktiske eksempler og nævner bl.a. *flipped classroom*-modellen som et produktivt digitalt værktøj. Forfatterne kommer med konkrete forslag til, hvordan det digitale læringsrum kan inddrages i øvelser, der angår bl.a. mundtlighed, kultur, læsning og ordforråd. Artiklens hovedargument er, at sproglærerne skal holde øje med digitale udviklinger på grænsen mellem sprog, teknologi og sociale praksisser bag kommunikation og vurdere, om disse udviklinger skal implementeres i undervisningen.

Artiklen indledes med et teori afsnit, herefter følger praktiske eksempler, hvilket gør artiklen til et godt udgangspunkt for sproglæreren, der ønsker at inkorporere det digitale i sin undervisningspraksis.

Publikationen kan købes via forlaget hjemmeside www.samfundslitteratur.dk

7.2. Supplerende læsning

Ananiadou, K. & C. Magdolean (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries. *OECD Education Working Papers 41*. OECD Publishing.
<http://www.oecd-ilibrary.org/content/workingpaper/218525261154> (juni 2018).

Ende, K. (2014). Motivation durch Digitale Medien im Unterricht? Aber ja! *Fremdsprache Deutsch*, 51, s. 42-48.

Hansen, T. I. & J. Bundsgaard (2012). *Evaluering af digitale læremidler*. Aarhus: Aarhus Universitet & Læremiddel.dk.

Hansen, T. I. & J. Bundsgaard (2013). *Kvaliteter ved digitale læremidler og ved pædagogiske praksisser med digitale læremidler*. Undervisningsministeriet.

Hutz, M. (2008). Exploratives und aufgabenorientiertes Lernen mit Hilfe des Internets. I: M. Schöcker-v. Ditfurth & A. Müller-Hartmann (red.), *Fremdsprachendidaktik*, s. 351-362. Peter Lang.

Kotz, A. (2005). *Gutes ,Didaktisieren' von WWW-Seiten*. *Fremdsprache Deutsch*, 33, s. 28-33.

Meyer, B. (2014). Sprogundervisning med iPads lige ved hånden. *Sproglæreren*, 59, s. 42-50.

Mitgutsch, K. (2015). Serious Games und weniger ernsthafte digitale Spiele und ihr didaktischer Einsatz. *Fremdsprache Deutsch*, 53, s. 20-24.

Sprogforum 54 (2012). It nu. <http://www.unipress.dk/udgivelser/s/sprogforum-nr-54/> (juni 2018).

8. PRAKSISNÆR PROFESSIONSUDVIKLING

8.1. Review

Titel	Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know, believe, and do
Forfatter	S. Borg
Årstal	2003
Reference	Borg, S. (2003). Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know, believe, and do. <i>Language Teaching</i> , 36(2), s. 81-109.
Emne	Lærerkognition

Kort beskrivelse

This study reviews a selection of research of 64 studies from 1972-2002 from the field of foreign and second language teaching into teacher cognition. Within a framework suggested by more general mainstream educational research on teacher cognition, language teacher cognition is here discussed with reference to three main themes: cognition and prior language learning experience, cognition and teacher education, and cognition and classroom practice. In addition, the findings of studies into two specific curricular areas in language teaching which have been examined by teacher cognition – grammar teaching and literacy – are discussed. The paper indicates that, while the study of teacher cognition has established itself on the research agenda in the field of language teaching and provided valuable insight into the mental lives of language teachers, a clear sense of unity is lacking in the work and there are several major issues in language teaching which have yet to be explored from the perspective of teacher cognition.

Artiklen belyser, hvordan lærere skal være sig bevidste om egen viden, egne holdninger og overbevisninger, da disse mentale konstruktioner hænger sammen med deres undervisningspraksis.

Artiklen kan tilgås på: http://eprints.whiterose.ac.uk/1652/1/borgs1_Language_Teaching_36-2.pdf (juni 2018).

8.2. Supplerende læsning

Barnard, R. & A. Burns (red.) (2012). *Researching Language Teacher Cognition and Practice*. Multilingual Matters.

Borg, S. (2006). *Teacher cognition and language education: research and practice*. Continuum International Publishing Group.

Borg, S. (2012). Current approaches to language teacher cognition research: a methodological analysis. I: R. Barnard & A. Burns (red.), *Researching Language Teacher Cognition and Practice*, s. 11-29. Multilingual Matters.

Borg, S. (2013). *Teacher research in language teaching. A critical analysis*. Cambridge Applied Linguistics.

Borg, S. (2015). Contemporary perspectives on continuing professional development. British Council. https://www.britishcouncil.in/sites/default/files/contemporary_perspectives_on_cpd.pdf (juni 2018).

Henriksen, B. (2014). Lærerens faglige udvikling. I: H. L. Andersen et al. (red.), *Fremmedsprog i gymnasiet*, s. 245-249. Samfundslitteratur.

Kourieos, S. (2014). The Knowledge Base of Primary EFL Teachers – Pre-service and In-service Teachers' Perceptions. *Journal of Language Teaching and Research*, 5, s. 291-300.

Schön, D. A. (2001). *Uddannelse af den reflekterende praktiker – tiltag til en ny udformning af undervisning og læring for professionelle*. Klim.

Sprogforum 34 (2005). *Sproglæreren mellem refleksion og fornyet praksis* (Temanummer).

Staunæs, D. et. al. (red.) (2014). *Læringslaboratorier og -eksperimenter*. Aarhus Universitetsforlag.

Wallace, M. (1998). *Action research for language teachers*. Cambridge University Press.

Woods, D. (1996). *Teacher cognition in language teaching*. Cambridge University Press.

8.3. The effects of teacher training

Borg, S. (2011). The impact of in-service teacher education on language teachers' beliefs. *System*, 39(3), s. 370-380.

Borg, S. (2015). Researching language teacher education. I: B. Paltridge & A. Phakiti (red.), *Research methods in applied linguistics: A practical resource*, s. 541-560. London: Bloomsbury.

Earley, P., & V. Porritt (2014). Evaluating the impact of professional development: The need for a student-focused approach. *Professional Development in Education*, 40(1), s. 112-129.

Goodall, J. et al. (2005). Evaluating the impact of continuing professional development (CPD). London, UK: Department for Education and Skills. <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/http://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/RR659.pdf> (juni 2018).

King, F. (2014). Evaluating the impact of teacher professional development: An evidence-based framework. *Professional Development in Education*, 40(1), s. 89-111.

Yan, C., & C. He (2014). 'Short courses shouldn't be short-lived!' enhancing longer-term impact of short English as a foreign language inset initiatives in China. *Professional Development in Education*, 41(5), s. 759-776.

8.4. CPD/Teacher cognition and curricular change

Brundrett, M., & D. Duncan (2015). Leading curriculum innovation in primary schools project: A final report. *Education 3-13*, 43(6), s. 756-765.

Karavas, E. (2014). Implementing innovation in primary EFL: A case study in Greece. *ELT Journal*, 68(3), s. 243-253.

Kirkgöz, Y. (2008). A case study of teachers' implementation of curriculum innovation in English language teaching in Turkish primary education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), s. 1859-1875.

Lee, I., & K. Wong (2014). Bringing innovation to EFL writing: The case of a primary school in Hong Kong. *Asia-Pacific Education Researcher*, 23(1), s. 159-163.

Orafi, S. M. S., & S. Borg (2009). Intentions and realities in implementing communicative curriculum reform. *System*, 37(2), s. 243-253.

Shawer, S. F. (2010). Classroom-level curriculum development: EFL teachers as curriculum-developers, curriculum-makers and curriculum-transmitters. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), s. 173-184.

Wallace, C. S., & M. Priestley (2011). Teacher beliefs and the mediation of curriculum innovation in Scotland: A socio-cultural perspective on professional development and change. *Journal of Curriculum Studies*, 43(3), s. 357-381.

Wedell, M. (2009). *Planning educational change: Putting people and their contexts first*. London: Continuum.

Yan, C. (2012). 'We can only change in a small way': A study of secondary English teachers' implementation of curriculum reform in China. *Journal of Educational Change*, 13(4), s. 431-447.

Zhang, F., & Y. Liu (2014). A study of secondary school English teachers' beliefs in the context of curriculum reform in China. *Language Teaching Research*, 18(2), s. 187-204.

8.5. CPD/Teacher cognition and early foreign language learning

Garton, S., F. Copland & A. Burns (2011). *Investigating global practices in teaching English to young learners*. London: The British Council.

Inbar-Lourie, O. (2010). English only? The linguistic choices of teachers of young EFL learners. *International Journal of Bilingualism*, 14(3), s. 351-367.

McLaughlin, L. (2012). Young learner teacher cognition and teacher training. *International house journal of education and development*. <http://ihjournal.com/young-learner-teacher-cognition-and-teacher-training-by-lou-mclaughlin> (juni 2018).

8.6. CPD/Teacher cognition and plurilingual education

Haukås, Å. (2015). Teachers' beliefs about multilingualism and a multilingual pedagogical approach. *International Journal of Multilingualism*.

Plurilingualism and pluriculturalism in content-based teaching: A training kit.

<http://www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/69/Default.aspx> (juni 2018).

8.7. CPD/Teacher cognition and learning objectives (competence-goals and output-based education instead of skills and content based curriculum)

Büyükkarci, K. (2014). Assessment beliefs and practices of language teachers in primary education. *International Journal of Instruction*, 7(1), 107-120.

Gamlem, S. M. (2015). Feedback to support learning: Changes in teachers' practice and beliefs. *Teacher Development*, 19(4), 461-482.

Rea-Dickins, P. (1999). Learning or measuring? Exploring teacher decision-making in planning for classroom-based language assessment. I: S. Fotos & H. Nassaji (red.), *Form-focused instruction and teacher education: Studies in honour of Rod Ellis*, s. 193-210. Oxford: Oxford University Press.

Shohamy, E., O. Inbar-Lourie & M. E. Poehner (2008). *Investigating assessment perceptions and practices in the advanced foreign language classroom*. University Park, PA: Center for Advanced Language Proficiency Education and Research. http://calper.la.psu.edu/sites/default/files/pub-files/CALPER_Assessment_Survey.pdf (juni 2018).

Yin, M. (2010). Understanding classroom language assessment through teacher thinking research. *Language Assessment Quarterly*, 7(2), s. 175-194.

9. ELEVDATA

9.1. Reviews

Titel	Assessment of young language learners
Forfatter	P. McKay
Årstal	2008
Reference	McKay, P. (2008). <i>Assessing Young Learners</i> . 3. udgave. Cambridge: Cambridge University Press.
Emne	Assessment of young learners

Kort beskrivelse

The book discusses assessment of young learners through task-based approaches. From a practical perspective, it includes different tasks and techniques, with particular emphasis on classroom assessment. Oral language assessment, and reading and writing assessment are addressed in the book, as well as the uses of large-scale testing. Of particular importance is Chapter 8, which addresses assessing performance and progress, the focus of our student data. Based on theory and research, the book offers practical guidelines, and draws on examples of different assessment contexts.

Bogen inkluderer centrale teori- og forskningsbaserede diskussioner om sprogtestning og evaluering af børn (fx testning og vurdering af forskellige sprogfærdigheder (mundtlighed, skriftlighed, læsning), vurdering i klasserummet, testning af fremskridt).

Publikationen kan købes på diverse hjemmesider.

Titel	The assessment of the English ability of young learners in Norwegian schools: An innovative approach
Forfatter	A. Hasselgren
Årstal	2000
Reference	Hasselgren, A. (2000). The assessment of the English ability of young learners in Norwegian schools: An innovative approach. <i>Language Testing</i> , 17(2), s. 261-277.
Emne	Assessment of young learners

Kort beskrivelse

This article is very useful because it defines and operationalizes communicative language competence of young learners, which can be used as foundation for development of assessment tasks. It also offers practical information about design of assessment materials and procedures as well as sample test items.

Artiklen definerer og operationaliserer de kommunikative sprogfærdigheder, som kan bruges til udformning af sprogtestningsopgaver til børn.

Publikationen kan hentes fra biblioteket.

9.2. Supplerende læsning om test af elevernes faglige kunnen

Butler, Y. G. & J. Lee (2006). On-Task Versus Off-Task Self-Assessments Among Korean Elementary School Students Studying English. *The Modern Language Journal*, 90(4), s. 506-518.

Butler, Y. G. & J. Lee (2010). The effects of self-assessment among young learners of English. *Language Testing*, 27(1), s. 5-31.

Edelenbos, P. & M. P. Vinjé (2000). The assessment of a foreign language at the end of primary (elementary) education. *Language Testing*, 17(2), s. 144-162.

Gattullo, F. (2000). Formative assessment in ELT primary (elementary) classrooms: An Italian case study. *Language Testing*, 17(2), s. 278-288.

Gu, L. (2015). Language ability of young English language learners: Definition, configuration, and implications. *Language Testing*, 32(1), 21-38.

Hasselgren, A. (2005a). *Testing the spoken English of young Norwegians: A study of testing validity and the role of small words in contributing to pupils' fluency*. *Studies in language testing*, 20. Cambridge University Press.

Hasselgren, A. (2005b). Assessing the language of young learners. *Language Testing*, 22(3), 337-354.

Jang, E. E. (2014). *Oxford Key Concepts for the Language Classroom: Focus on Assessment*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Johnstone, R. (2000). Context-sensitive assessment of modern languages in primary (elementary) and early secondary education: Scotland and the European experience. *Language Testing*, 17(2), s. 123-143.

Little, D. (2005). The Common European Framework and the European Language Portfolio: Involving learners and their judgements in the assessment process. *Language Testing*, 22(3), 321-336.

McKay, P. (2000). On ESL standards for school-age learners. *Language Testing*, 17(2), s. 185-214.

Rea-Dickins, P. (2000a). Current research and professional practice: reports of work in progress into the assessment of young language learners. *Language Testing*, 17(2), s. 245-249.

Rea-Dickins, P. (2000b). Assessment in early years language learning contexts. *Language Testing*, 17(2), s. 115-122.

Schoonen, R. & M. Verhallen (2008). The assessment of deep word knowledge in young first and second language learners. *Language Testing*, 25(2), s. 211-236.

Søgaard, K. & N. Andersen (2014) Evaluering af tidlig engelskundervisning i Danmark. *Sprogforum*, 58, s. 68-73.

Søgaard, K. & N. Andersen (2015). Rapport: Tidlig start med engelsk i Københavns Kommune. Københavns Kommune.

Zangl, R. (2000). Monitoring language skills in Austrian primary (elementary) schools: A case study. *Language Testing*, 17(2), s. 250.

9.3 Litteratur om elever som medforskere/formativ evaluering

Alderson, P. (2000). Children as Researchers. The Effects of Participation Rights on Research Methodology. I: P. Christensen & A. James (red.), *Research with Children: Perspectives and Practices*. London & New York: Routledge.

Alderson, P. & V. Morrow (red.) (2011). *The Ethics of Research with Children and Young People: A Practical Handbook*. 2. udgave. London: SAGE Publications Ltd. <http://methods.sagepub.com.ep.fjernadgang.kb.dk/book/ethics-of-research-with-children-and-young-people>

Arnot, M. & D. Reay (2007). A Sociology of Pedagogic Voice: Power, inequality and pupil consultation. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 28(3).

Atweh, B. & L. Burton (1995). Students as Researchers: rationale and critique. *British Educational Research Journal*, 21 (5), s. 561-575.

Bloom, B.S., T. J. Hastings & G. F. Madaus (1971). Handbook on formative and summative evaluation of student learning. New York: McGraw-Hill.

Bradbury-Jones, C. & J. Taylor (2013). Engaging with children as co-researchers: challenges, counter-challenges and solutions. *International Journal of Social Research Methodology*, 18(2).

Brøström, S. (2016). Ten-year-old's reflections on their life in preschool. *Nordic Studies in Education*, 36, s. 4-20. http://pure.au.dk/portal/files/96890841/Pre_print_Nordic_Studies_in_education_36_1_2016.pdf (juni 2018).

Buhren, C. G., D. Killus & S. Müller (1998). Wege und Methoden der Selbstevaluation. Ein praktischer Leitfaden für Schulen. Dortmund: IFS Verlag.

Burkhard, C. & G. Eikenbusch (2000). *Praxishandbuch Evaluation*. Berlin: Cornelsen Scriptor.

Christensen, A. A. & S. Gottlieb (2000). *Selvevaluering - undervisning, læring og kvalitet i dialog*. København: Uddannelsesstyrelsen. <http://pub.uvm.dk/2000/selvevaluering/hel.pdf>

Christensen, P. & A. James (red.) (2008). *Research with Children. Perspectives and Practices*. 2. udgave. New York & London: Routledge.

Christensen, P. & A. Prout (2002). Working with ethical symmetry in social research with children. *Childhood*, 9(4), s. 477-497.

Christensen, T. S. (2010). Refleksive rum og formativ evaluering i undervisning. *Cepra-sriben*, 8, s. 42-55. <https://journals.ucn.dk/index.php/cepra/article/view/161/156> (juni 2018).

Danmarks Evalueringsinstitut (2009). *Børneperspektiver*.

Dansk Center for Undervisningsmiljø. *Børneinterview - tre metoder til samtaler med børn*. <http://dcum.dk/sites/default/files/filer/dokumenter/boernemiljoe/vaerktoejer/Boerneinterview.pdf>

Einarsdóttir, J. (2007). Research with children: methodological and ethical challenges. *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2). <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13502930701321477> (juni 2018).

Greve, B. (2010). Fokus på børn som aktører og informanter. I B. Greve (red.), *Grundbog i socialvidenskab – 4 perspektiver*, s. 129-132. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskabernes.

Grotjahn, R. & K. Kleppin (2015). *DLL 7: Prüfen, Testen, Evaluieren*. München: Goethe Institut, Klett-Langenscheidt.

Gulløv, E. & S. Højlund (2010). *Feltarbejde blandt børn: metodologi og etik i etnografisk børneforskning*. København: Gyldendal.

Hermann, J. & C. Höfer (1999). *Evaluation in der Schule - Unterrichtsevaluation*. Berichte und Materialien aus der Praxis. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.

Hopes, C. & H. Schirm (red.) (1999). *The evaluation of the quality of the selfassessment*

of schools. Bönen: Verlag für Schule und Weiterbildung.

Jakobsen, L. B. (2003). Selvevaluering og den rummelige folkeskole. Skolens rummelighed – fra idé til handling. 1. udgave, 3. oplag. København: Undervisningsministeriet, s. 133-154. <http://pub.uvm.dk/2003/rummelighed/hel.pdf>

Knudsen, R. K., S. Lingberg & J. Kampmann (2009). *Erfaringer med børneinterview i forskningsammenhæng*. Roskilde: Roskilde Universitetscenter, Center i Barndoms- og Ungdomsforskning.

Kristensen, K.-L. (2013). Nysgerrighed udvider fællesskaber – overskridelse af inklusion som sorteringsteknologi. *Psyke og Logos*, 34, s. 127-151.

Leat, D. & A. Reid (2012). Exploring the Role of Student Researchers in the Process of Curriculum Development. *Curriculum Journal*, 23(2), s. 189-205.

Leitch, R. et al. (2007). Consulting pupils in Assessment for Learning classrooms: the twists and turns of working with students as co-researchers. *Educational Action Research*, 15(3), s. 459-478. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09650790701514887> (juni 2018).

Lomax, H. (2011). Contested voices? Methodological tensions in creative visual research with children. *International Journal of Social Research Methodology* (2012), 15(2), s. 105-117. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13645579.2012.649408?src=recsys&journalCode=tsrm20> (juni 2018).

Lundy, L., L. McEvoy & B. Byrne. (2011). Working with young children as co-researchers: An approach informed by the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Early Education and Development*, 22(5), s. 714-736.

MacBeath, J. & A. McGlynn (2002). *Self-evaluation. What's in it for schools?* London: Routledge.

Messiou, K. (2013). Working with students as co-researchers in schools: a matter of inclusion. *International Journal of Inclusive Education* (2014), 18(6), s. 601-613. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13603116.2013.802028> (juni 2018).

Milstein, D. (2010). Children as co-researchers in anthropological narratives in education. *Ethnography and Education*, 5, s. 1-15. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17457821003768406> (juni 2018).

- Moore, T. (2014). Changing things for the better: the use of children and young people's reference groups in social research. *International Journal of Social Research Methodology* (2016), 19(2), s. 241-256. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13645579.2014.989640> (juni 2018).
- Nentwig-Gesemann, I. (2002). Gruppendiskussionen mit Kindern. Die dokumentarische Interpretation von Spielpraxis und Diskursorganisation. *ZBBS Heft, 1*, s. 41-63. <http://budrich-journals.de/index.php/zqf/article/viewFile/2174/1798> (juni 2018).
- Nentwig-Gesemann, I. (2011) Kindern eine Stimme geben – forschende Zugänge zu Bildungsprozessen von Kindern. Berlin: Alice Salomon Hochschule. https://www.schule.sachsen.de/download/download_sbi/vortrag_gesemann.pdf (juni 2018).
- Olitsky, S. & J. Weathers (2005). Working with Students as Researchers: Ethical Issues of a Participatory Process. *Forum Qualitative Social Research*. <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/532/1153> (juni 2018).
- Petersen, M. & J. S. Johansen (2014). *Sikkerhed i centrum*. København: Professionshøjskolen Metropol.
- Pinter, A. (2014). Child participant roles in applied linguistics research. *Applied Linguistics*, 35(2), s. 168-183.
- Pinter, A., K. Kuchah & R. Smith (2013). Researching with children. *ELT Journal*, 67(4), s. 484-487.
- Pinter, A. & S. Zandian (2014). 'I don't ever want to leave this room': benefits of researching 'with' children. *ELT Journal*, 68(1), s. 64-74.
- Pinter, A. & S. Zandian (2015). I thought it would be tiny little one phrase we said in a huge big pile of papers: children's reflections on their involvement in participatory research. *Qualitative Research*, 15(2), s. 235-250.
- Rieper, O. (1993). Gruppeinterview i praksis, brug af fokusgruppeinterview i evalueringsforskning. København: Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut.
- Schou, J. & L. Skinnebach (2011). *Formativ evaluering*. København: Navimat.
- Schroeter, K. & T. Dieser (2014). *Selbstevaluation von und für Schüler/-innen*. BLK. Berlin: Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung.
- Skov, P. (1992). A way to improve teaching, differentiated teaching through formative

evaluation. København: Danish National Institute for Educational Research.

Smit, B. H. J. (2013). Young people as co-researchers: enabling student participation in educational practice. *Professional Development in Education*, 39(4), s. 550-573.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19415257.2013.796297> (juni 2018).

Smith, R., M. Monaghan & B. Broad (2002). Involving Young People as Co-Researchers: Facing up the methodological issues. *Qualitative Social Work*, 1(2), s. 191-207.

Sørensen, S.P. (2014). *Spørg børnene - en artikel om børneinterviews som metode til dokumentation og evaluering i SFO*. <http://g-o-d.dk/spoerg-boernene-en-artikel-om-boerneinterviews-som-metode-til-dokumentation-og-evaluering-i-sfo/> (juni 2018).

Waller, T. & A. Bitou (2011). Research *with* Children: three challenges for participatory research in early childhood. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(1), s. 5-20.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1350293X.2011.548964> (juni 2018).

Woeste, L. A. & B. J. Barham (2007). Undergraduate Student Researchers, Preferred Learning Styles, and Basic Science Research: A Winning Combination. *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(2), s. 63-66.

Youssef, L. S. (2012). Using student reflections in the formative evaluation of instruction: a course-integrated approach. *Reflective Practice*, 13(2), s. 237-254.